

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
KATEDRA APLIKOVANÉ GEOINFORMATIKY A ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Aktivita a chování samce a samice špačka obecného (*Sturnus vulgaris*) v hnízdě lokalizovaném v areálu Akademie Světlá nad Sázavou v roce 2017; vyhodnocení údajů získaných pomocí kamerového monitorování

Activity and behaviour of female and male common starling (*Sturnus vulgaris*) in the nest located on the premises of the Academy in Světlá nad Sázavou in 2017:
evaluation of data collected using camera monitoring

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Bakalant: Tereza Kolářová

Vedoucí práce: Ing. Markéta Zárybnická, Ph.D.

2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tereza Kolářová

Aplikovaná ekologie

Název práce

Aktivita a chování samce a samice špačka obecného (*Sturnus vulgaris*) v hnízdě lokalizovaném v areálu Akademie Světlá nad Sázavou v roce 2017; vyhodnocení údajů získaných pomocí kamerového monitorování

Název anglicky

Activity and behaviour of female and male common starling (*Sturnus vulgaris*) in the nest located on the premises of the Academy in Světlá nad Sázavou in 2017: evaluation of data collected using camera monitoring

Cíle práce

Cílem práce je analyzovat údaje o hnízdní biologii špačka obecného monitorované v ptačí budce lokalizované v areálu Akademie ve Světlé nad Sázavou v roce 2017. Analyzováno bude hnízdění jednoho páru špačka obecného v průběhu celé hnízdní periody, tj. stavby hnízda, inkubace vajec a výchovy mláďat.

Specifické cíle práce:

- vyhodnotit reprodukční úspěšnost hnízdního páru špačka obecného;
- popsat rozdíly v identifikaci samce a samice;
- vyhodnotit intenzitu přinášení potravy samcem a samici v průběhu inkubace vajec a výchovy mláďat;
- vyhodnotit denní aktivitu samce a samice v závislosti na období hnízdění, tj. stavby hnízda, inkubace vajec a výchovy mláďat;
- vyhodnotit strukturu hnízdního materiálu;
- popsat běžné a zajímavé typy chování špačka obecného v průběhu hnízdění.

Metodika

Hnízdění špačka obecného bude monitorováno v hnízdní budce pomocí kamerového systému. Kamerové monitorování bude realizováno s pomocí tzv. chytré ptačí budky, která byla vyvinuta v rámci projektu Ptáci Online (Zárybnická et al. 2016, 2017). Data o hnízdění se budou ukládat v počítači vestavěném přímo v ptačí budce a následně budou studentem hodnocena.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

hnízdění, špaček obecný, monitoring, kamera, inkubace, aktivita, potrava

Doporučené zdroje informací

- Formánek J., 2017: Hnízda pěvců České republiky. Academia, Praha, 207 s.
- Gibson KF, Williams TD, 2017. Intraclutch egg size variation is independent of ecological context among years in the European Starling *Sturnus vulgaris*. *Journal of Ornithology* 158: 1099-1110
- Kuranov BD, 2009. Nest biology of urban populations of cavity-nesting birds. *Contemporary problems of ecology* 2: 240-247.
- Mazgajski TD, 2013. Nest site preparation and reproductive output of the European Starling (*Sturnus vulgaris*). *Avian Biology Research* 6: 119-126.
- Šťastný K., Bejček V., Huděc K. 2006. Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice: 2001-2003. Aventinum.
- Šťastný K., Huděc K. et al. 2011. Fauna ČR. Ptáci III. Academia, Praha
- Zárybnická M., Kubizňák P., Šindelář J., Hlaváč V. 2016. Smart nest box: a tool and methodology for monitoring of cavity-dwelling animals. *Methods in Ecology and Evolution* 7: 483-492.
- Zárybnická M., Sklenická P., Tryjanowski P. 2017. A Webcast of Bird Nesting as a State-of-the-Art Citizen Science. *PLoS Biology* 15(1): e2001132. DOI:10.1371/journal.pbio.2001132

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – FŽP

Vedoucí práce

Ing. Markéta Zárybnická, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra aplikované geoinformatiky a územního plánování

Konzultant

Mgr. Jiří Šindelář

Elektronicky schváleno dne 17. 3. 2018

doc. Ing. Petra Šimová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 18. 3. 2018

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 13. 04. 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, pod vedením Ing. Markéty Zárybnické, Ph.D. a další informace mi poskytla Bc. Kateřina Hradcová. Uvedla jsem všechny literární prameny a publikace, ze kterých jsem čerpala.

V Praze, dne 17. 4. 2018

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ing. Markétě Zárybnické, Ph.D. za její ochotu při vedení této práce, poskytnutou literaturu a data, za její vstřícnost, cenné rady během konzultací a celkovou pomoc s dokončením práce. Dále bych ráda poděkovala Bc. Kateřině Hradcové za užitečné připomínky při zpracování práce a svým rodičům za podporu a trpělivost při studiu.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá zpracováním dat získaných pomocí kamerového monitorování v průběhu roku 2017, zejména aktivitou a chováním samce a samice špačka obecného (*Sturnus vulgaris*) v průběhu hnízdění. Data byla získána v rámci projektu Ptáci Online, který je realizovaný Fakultou životního prostředí ČZU v Praze.

Chytrá ptačí budka, ve které hnízdil špaček obecný, byla lokalizována na zahradě v areálu Akademie ve Světlé nad Sázavou. Zpracováno bylo celkem 7 083 video záznamů po dobu 62 dnů. Kamera zaznamenala celé hnízdní období, tj. od stavby hnízda (28 dní), inkubace vajec (14 dnů) až po výchovu mláďat (22 dnů). Z celkového počtu záznamů byl přílet rodičů do hnízda učiněn v 4 181 případech, z toho 3 031krát (72,5 %) bylo možné rozlišit pohlaví jedince. Samice přilétla celkem 2 398krát (79,1 %) a samec 633krát (20,9 %). V období stavby hnízda přilétla samice 542krát, z toho 167krát (30,8 %) s hnízdním materiélem. Oproti tomu samec navštívil hnízdo 246krát a s hnízdním materiélem přilétl 106krát (43,1 %). Struktura hnízdního materiálu se skládala převážně z travin (85,4 %), dále peří (9,8 %), tištěného papíru (0,3%) a kusu látky (0,3 %). Hnízdní materiál nebylo možné identifikovat v 15-ti případech (4,2 %).

Na inkubaci vajec se podíleli oba rodiče. Samice inkubovala celkem 217,6 hodin (94,2 %) a samec pouze 13,5 hodin (5,8 %). V tomto období přilétla samice do hnízda 410krát. Samec přilétl 102krát.

Návštěva obou rodičů (především samice) se výrazně zintenzivnila při výchově mláďat. Samice přilétla do hnízda 1 446krát, z toho s potravou 1 083krát (74,9 %) a trus mláďat odnesla v 495 případech. Samec přilétl 285krát a 221krát (77,5 %) tak učinil s potravou, trus odnesl 75krát. Z výsledků je patrné, že samice nesla větší podíl na úspěšném vyvedení mláďat z hnízda, při kterém vylétnuly 3 mláďata ze 4.

Klíčová slova: hnízdění, špaček obecný, monitoring, kamera, inkubace, aktivita, potrava

Abstract

The bachelor thesis focuses on processing of data obtained by camera monitoring in 2017. In particular I have analysed the activity and behaviour of male and female common starling (*Sturnus vulgaris*) during the nesting period. Data were gathered within the Birds Online project that is realized by the Faculty of Environmental Sciences, Czech University of Life Sciences Prague.

A smart nest box was placed in the garden of Academy in Světlá nad Sázavou; the box was then occupied by nesting common. During a 62 days period, the nest building period took for 28 days, the egg incubation period took 14 days, and the nestling period took for 22 days. The camera system collected a total of 7 083 video recordings that I analysed. I identified a total 4 181 parental arrivals, and I was able to identify the sex of the parent (male or female) in 3 031 parental arrivals (72.5%). The female performed 2,398 arrivals (79.1%) and the male 633 arrivals (20.9%). During the period of nest building, the female performed 542 arrivals, of which 167 arrivals were with nestling material (30.8%). In contrast, the male performed 246 nest visits and the nesting material brought in 106 cases (43.1%). The structure of nesting material consisted of grasses (85.4 %), feathers (9.8 %), printed papers (0.3%) and pieces of clothes (0.3 %). It was not possible to identify the nesting material in 15 cases (4.2 %).

Both parents participated on egg incubation. The female incubated for 217.6 hours (94.2%) and the male only for 13,5 hours (5.8%). In this period, the female arrived into the nest 410 times, while the male arrived 102 times. Nest visiting of both parents increased during nesting period. The female arrived into the nest 1 446 times, of which 1 083 times (74.9%) with diet. She removed droppings of nestlings from the box in 495 cases. The male arrived 285 times, of which 221 times (77.5%) with diet. He removed droppings of nestlings in 75 cases. From the findings I conclude that the common starling female showed a higher effort during reproductive activities compared to the male.

Key words: nesting, common starling, monitoring, camera, incubation, activity, diet

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Cíle práce	11
3. Literární rešerše.....	12
3.1 Pěvci	12
3.2 Špaček obecný	13
3.2.1 Zařazení do systému	13
3.2.2 Popis.....	13
3.2.3 Výskyt v ČR.....	14
3.2.4 Rozšíření a tah	15
3.2.5 Hnízdní biologie	17
3.2.6 Potrava	18
3.2.7 Hlas a zpěv.....	19
4. Materiál a metodika.....	21
4.1 Lokalizace hnízda.....	21
4.2 Sběr dat.....	21
4.3 Metoda analýzy dat	24
5. Výsledky	26
5.1 Souhrnné výsledky	26
5.2 Rozlišení pohlaví u dospělých jedinců	27
5.3 Aktivita a chování samice	28
5.3.1 Období stavby hnízda	28
5.3.2 Období inkubace vajec.....	28
5.3.3 Období výchovy mláďat	28
5.4 Aktivita a chování samce	29
5.4.1 Období stavby hnízda	29
5.4.2 Období inkubace vajec.....	30
5.4.3 Období výchovy mláďat	30
5.5 Struktura hnízdního materiálu	33
5.6 Zajímavá pozorování	34
6. Diskuse.....	38
6.1 Aktivita jedinců	38
6.2 Rozlišení pohlaví	38
6.3 Struktura hnízdního materiálu a podíl rodičů na stavbě.....	39

6.4 Inkubace vajec a výchova mláďat	39
7. Závěr	40
8. Seznam literatury	41
9. Přílohy	44

1. Úvod

Špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) je jediný zástupce z čeledi špačkovitých na našem území. Tento velmi početně hnízdící druh, není především u zemědělců příliš oblíbený, kvůli páchání vysokých škod na jejich úrodě. Hnízdní biologie a chování špačka obecného je však velmi zajímavé a poměrně málo prozkoumané. Díky projektu Ptáci Online, který je realizovaný Fakultou životního prostředí ČZU v Praze, bylo možné detailně nahlédnout do hnízdění tohoto druhu. Pomocí tzv. chytré ptačí budky, obsahující kamerový systém, bylo umožněno široké veřejnosti sledovat pozoruhodný život ptáků, od stavby hnizda, přes inkubaci a líhnutí vajec, až po výchovu mláďat. Kamerový systém zároveň umožnil ukládání video záznamů o chování hnízdících jedinců, které se staly zdrojem dat pro analýzu údajů o hnízdní biologii druhu.

Předložená bakalářská práce obsahuje data získaná během hnízdění špačka obecného v průběhu roku 2017. Chytrá ptačí budka byla umístěna na zahradě v areálu Akademie ve Světlé nad Sázavou. Cílem této práce bylo vyhodnotit video záznamy z tohoto hnizda se zaměřením na aktivitu a chování samce a samice v dané hnízdní periodě.

2. Cíle práce

Cílem práce je analyzovat údaje o hnízdní biologii špačka obecného monitorované v ptačí budce lokalizované v areálu Akademie ve Světlé nad Sázavou v roce 2017. Analyzováno bude hnízdění jednoho páru špačka obecného v průběhu celé hnízdní periody, tj. stavby hnízda, inkubace vajec a výchovy mláďat.

Specifické cíle práce:

- vyhodnotit reprodukční úspěšnost hnízdního páru špačka obecného;
- popsat rozdíly v identifikaci samce a samice;
- vyhodnotit intenzitu přinášení potravy samcem a samici v průběhu inkubace vajec a výchovy mláďat;
- vyhodnotit denní aktivitu samce a samice v závislosti na období hnízdění, tj. stavby hnízda, inkubace vajec a výchovy mláďat;
- vyhodnotit strukturu hnízdního materiálu;
- popsat běžné a zajímavé typy chování špačka obecného v průběhu hnízdění.

3. Literární rešerše

3.1 Pěvci

Řád pěvců (Passeriformes) patří mezi druhově nejbohatší ptačí řád. Dále se dělí na 71–73 čeledí a zahrnuje tak zhruba 60 % všech ptačích druhů na Zemi (Bezzel et al. 2003). Do tohoto řádu patří ptáci, kteří mají velmi rozmanitý vzhled, malou až střední velikost 7–110 cm a váhu 5–1200 g (Šťastný et al. 2002). Mezi našeho nejmenšího pěvce patří králíček obecný (*Regulus regulus*) a ohnivý (*Regulus ignicapilla*) o hmotnosti 5–6 g, naopak největším zástupcem je krkavec velký (*Corvus corax*), který váží okolo 1200 g (Šťastný, Drchal 1984).

Mnoho znaků však mají všichni pěvci společných – staví dokonalá hnízda, nejčastěji miskovitého tvaru (Bejček, Šťastný 2001), do kterého většina pěvců naklade 4–6 vajec (Šťastný, Drchal 1984), jsou krmiví a jejich mláďata se líhnou holá, se zavřenýma očima a zcela odkázaná na dlouhou péči rodičů (Bezzel et al. 2003). Hned od narození se na rodičích dožadují potravy velmi intenzivním křikem, otvíráním zobáku a natahováním krku (Bejček, Šťastný 2001). Když mláďata opustí hnízdo, rodiče se k nim chovají různě, například červenka obecná (*Erithacus rubecula*) vyžene své potomky z okolí. Zcela opačně je tomu u havranů polních (*Corvus frugilegus*), který žijí společně v hejnech po celý život (Šťastný, Drchal 1984). Dalším charakteristickým znakem je zpěv, který je tvořen ve zvláštním zpěvném ústrojí zvaném syrinx (Bezzel et al. 2003). Tvar zobáku pěvců je variabilní, liší se tím, jakou potravou se konkrétní druh živí. Mají 4 prsty, kdy tři jsou v jedné rovině a čtvrtý je trvale obrácen dozadu (anizodaktylní noha) (Bejček, Šťastný 2001). Běhák mají kryt rohovitými šupinami. Opeření je středně husté, avšak prachové peří, které vyrůstá pouze na nažinách (s výjimkou skorce vodního, ten má husté prachové peří), je řídké (Bejček, Šťastný 2001, Šťastný et al. 2002). Ocas se nejčastěji skládá z 12 rýdovacích per (Šťastný, Drchal 1984). Samci jsou ve většině případů větší než samice, kromě toho jsou také pestřejší a výraznější. Tuto svoji pestrost uplatňují barevnými signály v toku (Šťastný et al. 2002) nebo při obhajování hnízdních okrsků (Šťastný, Drchal 1984).

3.2 Špaček obecný

3.2.1 Zařazení do systému

říše: živočichové (Animalia)

kmen: strunatci (Chordata)

třída: ptáci (Aves)

řád: pěvci (Passeriformes)

čeleď: špačkovití (Sturnidae)

rod: špaček (*Sturnus*)

druh: špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) Linnaeus 1758

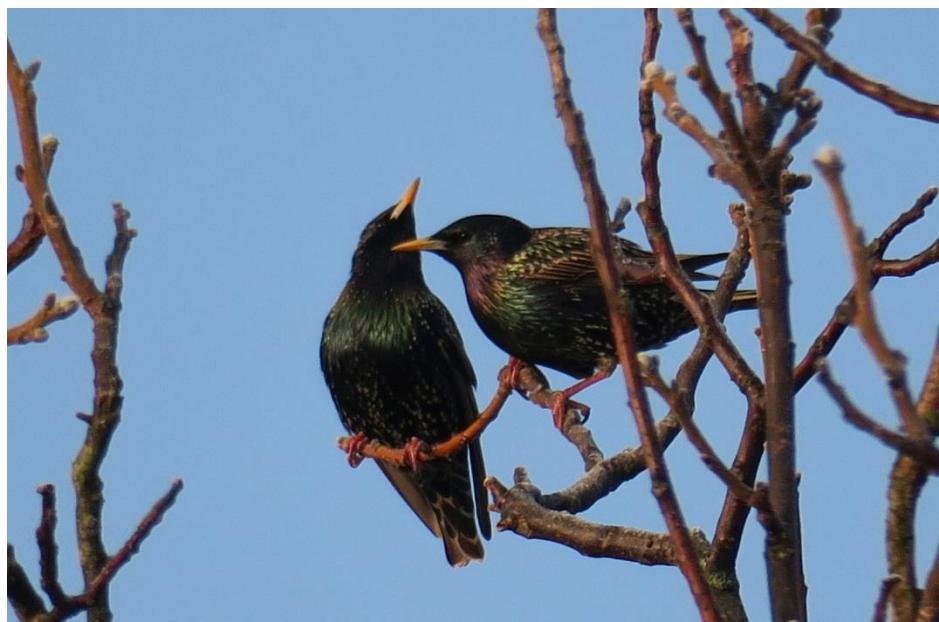
Špačkovití (Sturnidae) jsou malí až středně velcí pěvci (Šťastný et al. 2011). Jejich poznávacím znakem je delší přímý zobák, peří s kovovým leskem, kráčivé nohy, špičatá křídla a krátký rovný ocas. Jedná se o velmi inteligentní ptáky, kteří jsou schopní imitovat okolní zvuky nebo dokonce lidská slova. Často hnízdí pospolu a svá hnízda si staví v dutinách stromů; ta mají miskovitý tvar, vzácněji kulovitý nebo dokonce visutý (Šťastný et al. 2002). Špačkovití obývají Eurasii, Afriku a Jihovýchodní Asii včetně přilehlých ostrovů. Vyskytují se také v Austrálii a Severní Americe, kam však byli zavlečeni (Smrček 1998). V Evropě hnízdí 3 druhy špačka, u nás pouze 1 druh – špaček obecný (*Sturnus vulgaris*), další do ČR zřídka zaletuje (Šťastný et al. 2011). Často jsou tito ptáci chováni v zajetí (Šťastný et al. 2002).

3.2.2 Popis

Špaček obecný je o něco menší než kos (Straassová, Lieckfeld 2005). Jeho hmotnost se pohybuje okolo 60–100 g a délka těla je 20-22 cm. Rozpětí křídel měří od 12,5 cm do 14 cm (Šťastný et al. 2002). Peří je celé černé, které se na hlavě, hřbetě, krku a prsou kovově leskne. V odraženém světle se tento lesk jeví do zelenavé barvy, v dopadajícím světle do fialově bronzova (Jirsík 1955). Samice však není tak výrazně zbarvená jako samec (Hammond 2007). Konce per jsou bělavé, které se na jaře během letu obroušováním zmenšují a na konci hnízdní doby jsou špačci téměř černí (Šťastný et al. 2006, Kloubec et al. 2015). Tmavě šedá ocasní pera jsou lemována hnědou barvou. Také ruční letky jsou zespodu hnědé (Jirsík 1955). Má žlutý štíhle kuželovitý zobák se světle modrým kořenem, který je v zimě barevně nevýrazný (Šťastný et al.

2006, Straußová 2015). Duhovka u samců je tmavohnědá a u samic šedavá se žlutavým nádechem (Jirsík 1955). Špaček po zemi neposkakuje, nýbrž chodí jako holub (Straassová, Lieckfeld 2005). Jeho postoj je vzpřímený, ocas krátký (Hammond 2007) a hranačatý (Smrček 1998). Nohy má silné s pevnými chodidly a drápy (Smrček 1998). Jejich barva je růžová (Hammond 2007). Při letu má špaček typicky krátká křídla trojúhelníkovitého tvaru, která jsou velmi zřetelná (Specht 2007). Při letu se ozývá hlasitý šumot (Jirsík 1955). Špaček létá velmi rychle a v hejnech předvádí složité kousky (Kloubec et al. 2015). Mladí ptáci jsou šedohnědí bez bílých skvrn a dospělcům se začínají podobat až koncem léta, kdy jím začíná dorůstat opeření (Hammond 2007). Průměrná délka života špačka je 2–3 roky (Linz et al. 2007).

Obrázek 1. Dospělí jedinci špačka obecného (E. Bernadová, 2017).

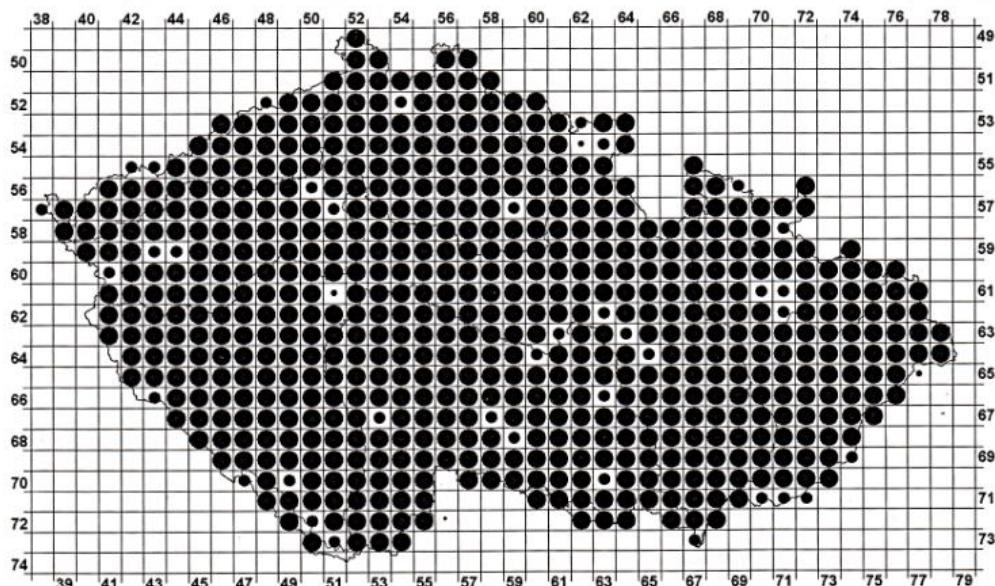

3.2.3 Výskyt v ČR

Špaček obecný, který původně žil v listnatých lesích, se dnes nejraději zdržuje v zemědělských krajinách, které jsou bohaté na louky a pastviny (Bejček, Šťastný 2001). Patří k jednomu z nejčastěji vyskytujícímu se pěvci v našich zahradách a parcích (Hammond 2007). V letech 1985-1989 celková početnost tohoto opeřence v České republice čítala 800 000-1 600 000 hnízdících páru (Šťastný et al. 2011). K navýšení tohoto počtu došlo v letech 2001-2003 a sice na 900 000-1 800 000 hnízdících páru (Šťastný et al. 2006). Obývá rovnomořně celé naše území (Obr. 2), nejčastěji však nížiny a pahorkatiny (Šťastný et al. 2006). Hojně se vyskytuje v jižních Čechách (Kloubec et al. 2015) nebo na celé ploše Šumavy a Novohradských hor do

výšky 900-1000 m n. m. Nejvyšší poloha na Šumavě, kde bylo zjištěno hnízdo, byla Kvilda v nadmořské výšce 1020 m (Bürger et al. 2009). Často se vyskytuje také v blízkosti lidských obydlí, které mu přináší poměrně snadné zahnízdění ve vyvěšovaných ptačích budkách (Felix, Hísek 2011) a tak se jeho početnost výrazně zvyšuje (Šťastný et al. 2002). Po ukončení hnízdění se sdružují do hejn a nocují v rákosinách (Šťastný 2000).

Obrázek 2. Rozšíření špačka obecného v ČR (Šťastný et al. 2011).

3.2.4 Rozšíření a tah

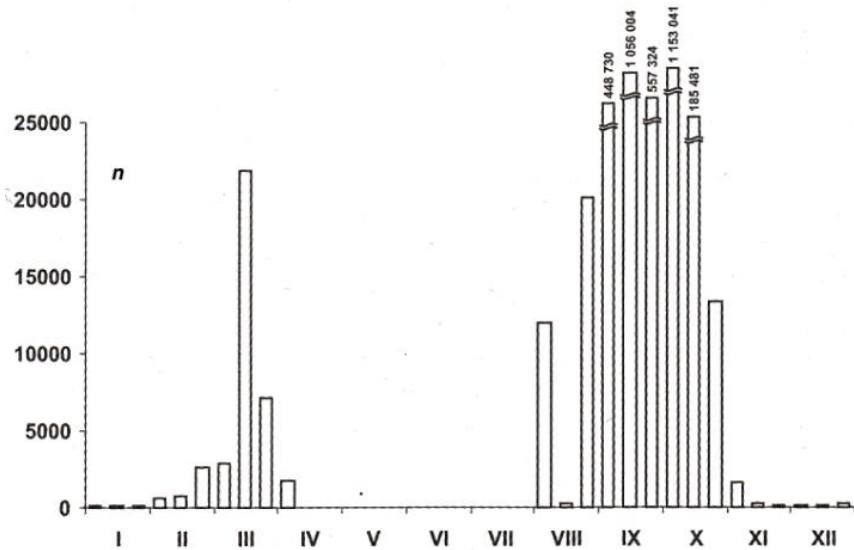
Špaček obecný patří mezi tažné druhy ptáků. Odlétá nejčastěji v říjnu (Obr. 4) (Šťastný et al. 2011) ve velkých hejnech (Hammond 2007) a zpátky se vrací jako jeden z prvních již v únoru nebo začátkem března (Kloubec et al. 2015). Avšak některá hejna u nás také přezimují (Šťastný, Drchal 1984, Kloubec et al. 2015). Špaček má rozsáhlý areál hnízdění v Euroasii od Islandu a Britských ostrovů, až po jezero Bajkal na východě (Cepák et al. 2008). Typ rozšíření špačka je evropsko – turkestánské (obr. 3) (Šťastný et al. 2011). Na některá místa byl však zavlečen, například do severní Ameriky, jižní Afriky, Austrálie, Polynésie a na Nový Zéland (Kloubec et al. 2015). Naši špačci táhnou jihozápadním směrem a zimu přeckávají v oblasti západního Středomoří (Španělsko, Francie, severní Afrika) (Bürger et al. 2009). Na Pyrenejském poloostrově je špaček obecný nahrazen příbuzným špačkem černým (*Sturnus unicolor*) (Dierschke 2009). Populace žijící v jižní a západní Evropě jsou poměrně stálé, popřípadě se stěhují jenom na krátké vzdálenosti. Naopak jedinci ze severní a

střední Evropy jsou většinou tažní. Špačci, kteří hnízdí na východ od hranic bývalého Československa (Ukrajina), se na zimu stěhují na jih a jihovýchod do Řecka, severní Afriky a do oblasti Černého moře a našemu území se zcela vyhýbají. V Německu hnízdící populace čítá okolo 1,7-4,3 milionů párů, v Polsku 1,5-3 mil. párů, Na Slovensku 400 000-800 000 párů, v Maďarsku 710 000-990 000 párů a nejméně v Rakousku 100 000-200 000 párů (Šťastný et al. 2011).

Obrázek 3. Areál špačka obecného (Šťastný et al. 2011).

Obrázek 4. Přílet a odlet špačka obecného v ČR (Šťastný et al. 2011).

3.2.5 Hnízdní biologie

Špaček obecný velmi často obývá vyvěšené hnízdní budky, které se začaly vyrábět v Evropě na konci 17. století zprvu pro účely vybírání mláďat určených jako doplněk stravy pro místní obyvatelstvo (Šťastný et al. 2002). Budka typu špačník, kterou špaček osidluje mává nejčastěji průměr vletového otvoru 45 mm (Zasadil 2001). Špaček obecný také často hnízdí v parcích, zahradách, a dokonce v dírách ve zdech, větracích otvorech (Šťastný et al. 2006) nebo skalních trhlinách (Bejček, Šťastný 2001). V Ostravě špačci několik let po sobě zahnízdili také v otvorech v zateplovacím plášti budovy v centru města, které původně vytvořil strakapoud velký (*Dendrocopos major*). Když jim dutina velikostně nevyhovovala, upravili jí dle svého a drobné úlomky polystyrenu následně vyhazovali ven z otvorů (Martinec V., Martinec P. 2006).

Jejich hnízdění trvá nejčastěji od března do července (Dierschke 2009) a hnízdí jednou až (velmi vzácně) třikrát do roka (Smrček 1998). Většinou dvakrát v roce hnízdí v nižších polohách, ve vyšších polohách pouze jednou (Formánek 2017).

K páření dochází na zemi (Jirsík 1955), ale také v budce (Pinxten et al. 1989). Samci mohou mít současně nebo postupně až pět samic (tzv. polygynie). Ani samičky nezůstávají pozadu a může se u nich vyskytovat polyandrie (Straassová, Lieckfeld 2005).

U špačka se občas projevuje hnízdní predace. Jestliže najde dutinu, v níž se nachází snůška nebo dokonce bezbranná mláďata strakapouda (*Dendrocopos*), krutihlava (*Jynx*) či sýkory (*Parus*), nelítostně vejce nebo mláďata vyhází ven a založí si tam svoje hnízdo. Dokáže z budky vytěsnit dokonce i hohola severního (*Bucephala clangula*), který je asi 10krát těžší než on sám. Hoholí snůšku však pouze zahází hnízdním materiélem, protože není schopný velká vejce z budky vyházet (Bouchner 1997). Opačný případ nastává, když špačcí mláďata vyhazuje z hnizda například poštolka obecná (*Falco tinnunculus*) (Martinec V., Martinec P. 2006).

Rodiče nejčastěji nosí kořínky a suchou trávu, ze kterých zakládají hnízdo (Felix, Hísek 2011). Samec mimo jiné nosí do hnizda také čerstvé aromatické bylinky, které mají vliv na početnost bakterií v hnizdě a pozitivní vliv na mláďata (Gwinner, Berger 2005). (Mazgajski 2013) zjistil, že když se špaček dlouze věnuje odstraňování

starého hnízda a následně stavění nového, začne později snášet vejce a přináší daleko méně potravy svým mláďatům.

Samice snáší vejce od začátku dubna do poloviny června a s pomocí samce je vysezuje obvykle 12-13 dní (Kloubec et al. 2015). V noci samice inkubuje sama a bleděmodrá vejce snáší denně. Samice nejčastěji snáší 4 až 5 vajec, maximálně však 9 (Obr. 5) (Šťastný et al. 2011) Rozměry vajec jsou okolo 26,2 až 34,1 x 19,7 až 23,2 mm (Felix, Hísek 2011) a váha skořápky 0,435 g (Jirsík 1955). Průměrná hmotnost vejce je 7,1 g (Gibson, Williams 2017). Některé samice si usnadňují nelehkou péči o mláďata umístě ním vajec do cizího špaččího hnízda v okolí. Často se však stane, že samice pozná, že vejce není její a okamžitě ho vyhodí z hnízda ven (Straassová, Lieckfeld 2005).

Po vylíhnutí vajec krmí oba rodiče 16-24 dní (Kloubec et al. 2015). Teprve až ve věku tří týdnů se mláďata odváží vylétnout z hnízda ven (Felix, Hísek 2011) a s nehnízdícími špačky se spojují do sevřených hejn (Kloubec et al. 2015). Bývá tomu tak nejčastěji v poslední třetině května (Jirsík 1955). Mnoho párů však zahnízdí ještě jednou (Kloubec et al. 2015), u nás k tomu dochází v červnu (Jirsík 1955). Špaček pohlavně dospívá až v prvním roce života a může dosahovat stáří až dvaceti let (Bouchner 1997).

Obrázek 5. Počet vajec v úplných snůškách v ČR a SR (Šťastný et al. 2011).

Počet vajec	2	3	4	5	6	7	8	9	$\bar{x} = 5,08$
Počet případů	1	4	51	107	61	6	1	1	$n = 232$

3.2.6 Potrava

Špaček obecný hnízdí téměř koloniálně v místech, která jsou bohatá na potravní nabídku (Kloubec et al. 2015). Je to jak masožravec, tak býložravec (Jirsík 1955). Druh potravy závisí na mnoha faktorech. Například v době prvního hnízdění se živí téměř výhradně živočichy, ve druhém přibývá mnohem více rostlinné složky potravy (Šťastný et al. 2011) a od pozdního léta už pouze rostlinná potrava (Šťastný, Drchal 1984). Mezi nejčastější druhy živočišné potravy v ČR a SR byli zjištěni brouci (33,2 %), hlavně střevlíkovití a nosatcovití, dále blanokřídlí (6,1 %), dvoukřídlí (3,2 %) a motýli (3,1 %) (Šťastný et al. 2011). Rodiče krmí svá mláďata také pouze hmyzem (převážně brouky) (Kuranov 2009) a jeho larvami nebo měkkýši a červy

(Felix, Hísek 2011). V rostlinné složce potravy mají největší podíl dužnaté plody. U nás jsou to převážně třešně, bez černý a ve vinařských oblastech vinná réva (Šťastný et al. 2011), kde špaček páchá obrovské škody (Jirsík 1955). Likviduje tak velké množství plodů, které není ani sám schopný sežrat a z toho důvodu dochází často k odstřelu těchto ptáků (Straassová, Lieckfeld 2005). Za potravou létá také do okolních otevřených prostor typu luk a polí. (Šťastný et al. 2006), ale většinou pouze do vzdálenosti 0,5 km od svého hnizda. To mu totiž zaručuje úsporu energie a následně úspěšné vyhnízdění (Hagemeijer, Blair 1997). Dalším faktorem jsou sezónní změny, které souvisí s dobou zrání jednotlivých druhů plodů (Šťastný et al. 2011).

Špačci jsou při hledání potravy velmi rychlí na zemi i ve větvích. Při hledání hmyzu na zemi obrací listy (Hammond 2007). Potravu hledají tak, že zabodnou zobák do země, roztahnou ho a očima sledují, zda se v rozšířené jamce nepohybuje potencionální potrava. Tomuto způsobu hledání potravy se říká kružítkování (Veselovský 2001). V pozdním létě, když už mláďata opustí budku a jsou schopna letu, se špačci sdružují do velkých hejn a potravu shání všichni společně (Straassová, Lieckfeld 2005). Špaček mimo hnízdní období žere zejména rostlinnou potravu. V zimním období se v Africe vyskytují v tak velkém počtu, že se hejna podobají mrakům, širokým 2-3 km a dlouhým 10 km, v počtu až 300 000 ptáků, ta se pak rozletí a napadají olivové háje. V Tunisu také páchají velké škody na datlích a mandloňových pupenech, sežerou až čtvrtinu úrody (Jirsík 1955).

Špačci jsou mimo hnízdní období velmi sociální. V únoru při návratu ze svých zimovišť, v početných skupinách obsazují stromy. Toto shromažďování do hejn, má svůj význam. Bylo zjištěno, že když jeden z hejna náhle odletí ze stromu. Další ze skupiny zbytí a lehce odhadne, že letící špaček našel nový zdroj potravy. Proto ho zbytek hejna následuje a kromě nového zdroje potravy, si na ně také v tak vysokém počtu netroufne žádný predátor (Straassová, Lieckfeld 2005).

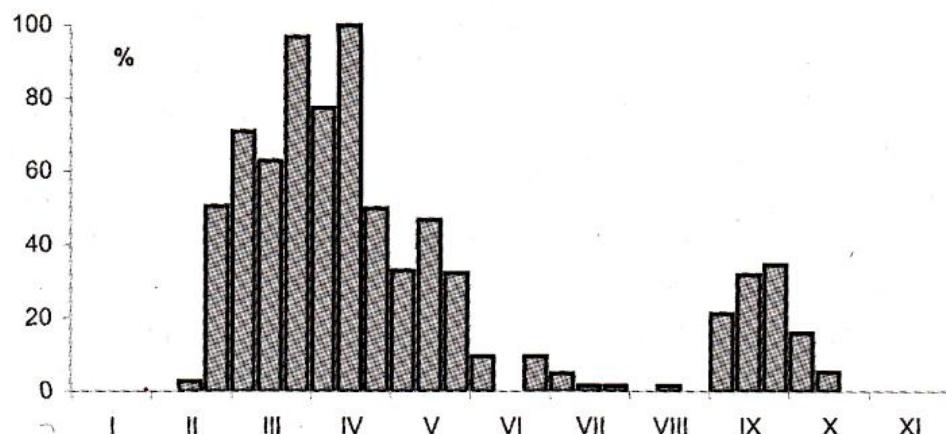
3.2.7 Hlas a zpěv

Časně zjara lze špačka obecného zaslechnout, jak zpívá v koruně stromů nebo na jiném vyvýšeném místě nedaleko svého hnizda (Bürger et al. 2009). Špaček má při zpěvu i své typické chování, popouští křídla a načepýří peří na hlavě (Jirsík 1955).

Jeho zpěv je velmi specifická a bohatá směsice skřípavých a hvízdavých zvuků (Šťastný et al. 2006). U špačka je známo, že často napodobuje hlyasy jiných ptáků

(Hammond 2007). Jeho hlas zní jako „*špet špet*“ (Felix, Hísek 2011) nebo „*špek špek*“ (Šťastný et al. 2011). I když pro člověka není jeho hlasité zpívání příliš dobře znějící, na rozdíl od zpěvu pěnice černohlavé (*Sylvia atricapilla*) nebo kosa černého (*Turdus merula*), v předvádění a naparování se, tyto dva druhy výrazně převyšuje. Z jeho širokého zobáku se lze hvízdání, mlaskání, skřečení, cvrčení, žvatlání nebo dokonce i hvizdy, které připomínají píšťalku (Straassová, Lieckfeld 2005). Někdo by jeho zpěv připodobnil ke kdákání slepice (Felix, Hísek 2011), kočičímu mňoukání nebo zvonku (Straassová, Lieckfeld 2005). V letu se jeho hlas ozývá chraptivým „*err*“ (Šťastný et al. 2006, Dierschke 2009). Veškerou tuhle variaci zvuků však dokážou ocenit samičky špačků, které hledají samce s nejatraktivnějším a nejbohatším hlasem (Straassová, Lieckfeld 2005). Při vábení jejich zpěv zní jako „*šrr–ré*“. Mláďata po vylétnutí zpívají „*šírr šírr*“ (Pikula et al. 2004).

Obrázek 6. Cirkanuální hlasová aktivita špačka obecného v Třeboni (n = 472) (Šťastný et al. 2011).

4. Materiál a metodika

4.1 Lokalizace hnízda

Výsledky pro tuto bakalářskou práci jsou analyzovány na základě jednoho hnízdění špačka obecného. Budka byla umístěna na školní zahradě Akademie ve Světlé nad Sázavou ($49^{\circ}39'56.553''N$, $15^{\circ}24'8.438''E$). Okolí ptačí budky bylo tvořeno významným podílem zeleně (90%) a v nedaleké blízkosti protékající řeky Sázavou. Na školním pozemku se v blízkosti ptačí budky nacházelo hřiště, kde se ke konci hnízdění (květen) pohybovali studenti nebo na nedaleké cyklostezce obyvatelé města, ze které je budka dokonce vidět.

4.2 Sběr dat

Vybrané hnízdo bylo lokalizováno v tzv. chytré ptačí budce, která umožňovala kontinuální monitorování hnízdních aktivit ptáků. Hnízdo bylo monitorováno v rámci projektu Ptáci online realizovaného Fakultou životního prostředí ČZU v Praze (Zárybnická et al. 2017).

Chytrá ptačí budka obsahovala kameru s nočním přísvitem, řídící jednotku (počítač) pro zaznamenání všech datových i obrazových informací, infračervenou světelnou bránu, umístěnou ve vletovém otvoru budky a sloužící k detekci přilétajícího či odlétajícího jedince, mikrofon, zaznamenávající zvuk v průběhu videozáznamu, teplotní čidlo zaznamenávající teplotu uvnitř a vně budky a světelné čidlo, zaznamenávající světelnou intenzitu vně budky (Zárybnická et al. 2016, 2017). Po každém přerušení infračerveného světelného paprsku se spustilo video v délce 30 sekund, které zaznamenávalo dění v budce. Tyto krátké videozáznamy byly předmětem analýzy a hodnocení dat o hnízdní biologii špačka obecného. Napájení a přenos dat zajišťoval ethernetový kabel (PoE) propojující řídící jednotku budky s ethernetovou zásuvkou a zdrojem elektriny (Zárybnická et al. 2017).

Řídícím centrem budky byla integrovaná řídící jednotka v plastovém boxu o velikosti $100 \times 100 \times 50$ mm. Box byl umístěn v zadní části budky odděleně od hnízdního prostoru. Proti vlhkosti byl chráněn plastovými průchodkami obalujícími kabely a byl uzavřen čtyřmi šrouby (Zárybnická 2016). Číslo řídící jednotky umístěné v budce ve Světlé nad Sázavou bylo 134624.

Obrázek 7. Chytrá ptačí budka ve Světlé nad Sázavou se špačkem obecným – exteriér (E. Bernadová, 2017)

Obrázek 8. Způsob umístění řídící jednotky (počítač) v prostoru zadní části budky (V. Osoba, 2017)

Budka ve Světlé nad Sázavou měla jednu kameru, která snímala přímo hnízdo. Doba záznamu byla nastavena v délce 30 sekund. V budce se kromě čidla pro měření teploty nacházel také mikrofon, který zaznamenával zvuky dospělců a mláďat vevnitř budky a také zvuky v okolí budky (např. blížící se rodiče, vetřelci nebo také městský rozhlas). Ve vyvrstaném otvoru se nacházelo čidlo pro snímání venkovní teploty a intenzity světla. Čidlo snímající intenzitu světla uvnitř budky bylo bohužel většinu času rozbité a ukazovalo velmi nízké hodnoty.

V době nečinnosti kamery, která byla v čase od 22 hod do 4 hod ráno se nahrané záznamy z SD karty, která byla uložená v integrované řídící jednotce, každodenně přenášely na server umístěný na ČZU v Praze. Zde se tyto záznamy využívaly pro další vědecké účely a zároveň byly zpřístupněny široké veřejnosti pomocí webových stránek ptacionline.cz.

Každý záznam byl automaticky označen identifikační zkratkou, která byla složena z roku, měsíce, dne, času a identifikačního čísla automaticky přiřazeného řídící jednotkou, (např. 20170502_050848). Každé video bylo automaticky uloženo do zvláštní složky. Záznamy za celý den byly umístěny ve složce „data“. Ta se nacházela ve složce nazvané zkratkou roku, měsíce a dne (např. 20170502_220026).

Ve Světlé nad Sázavou bylo sledováno chování špačků již od stavění hnízda až po vylétnutí všech mláďat z hnizda. Období monitorování trvalo celkem 62 dnů, předposlední dva dny (10. a 11.5.) nebyly zanalyzovány z důvodu nadměrného počtu opakujících se záznamů. Každý den byly záznamy nahrávány v čase 4-22 h, tj. 18 h denně (Tab. 1).

Tabulka 1: Souhrnné informace o hnízdění špačka obecného lokalizované v hnizdě ve Světlé nad Sázavou v roce 2017

lokalita	Akademie Světlá nad Sázavou
doba hnízdění	10. 3. - 12. 5. 2017
monitorovaný druh	špaček obecný (<i>Sturnus vulgaris</i>)
počet kamer	1
počet zaznamenaných dnů	62
doba nahrávání (h)	4 - 22
počet monitorovaných hodin za den	18
celkový počet záznamů	7 083

4.3 Metoda analýzy dat

Data byla zaznamenávána do předepsané tabulky v Excelu, která byla poskytnutá školitelkou. Tato tabulka byla rozdělena na 6 částí, kde se každá část zabývala určitou skupinou charakteristik videa. Pro popsání videa byly používány hodnoty 0 (ne) a 1 (ano). Podrobnější stupnice byla používána pro počet vajec, počet mláďat, intenzitu žadonění mláďat a hodnocení kvality snímku. Mimo číselného hodnocení bylo v některých částech nutné psát slovní odpovědi a sice druh potravy, druh hnízdního materiálu a poznámky k chování a záznamu.

Údaje o záznamu

Tato část tabulky obsahuje identifikační číslo řídící jednotky a druh hnízdícího pěvce. V dalších kolonkách jsou přepsány hodnoty z textového dokumentu (např. 20170414_155327), který byl připojen ke každému videu. Hlavní údaje o ptačí aktivitě, která nám udává začátek videa znázorňují kolonky: den, měsíc, rok, hodina, minuta a sekunda. Dále také teplota uvnitř budky, teplota mimo budku a světelná intenzita. Tyto zmíněné údaje byly automaticky vygenerovány pomocí speciálního programu Record extract, který byl poskytnut školitelkou.

Chování prvního jedince

Ve druhé části tabulky bylo zaznamenáváno chování prvního jedince, který kamery spustil. Tedy, zda se jednalo o aktivitu přílet, odlet nebo zda už byl jedinec v budec přítomen při spuštění videa. Jestliže to bylo možné rozeznávalo se také pohlaví jedince: 2 = samice, 3 = samec a 1 = nerozlišitelné pohlaví. Další kolonka tzv.

„timeout“ představovala aktivitu, při které jedinec opustí hnízdo a následně se vrátí během jednoho záznamu. Dále se hodnotilo, zda jedinec přilétl s hnízdním materiélem nebo potravou, popis druhu hnízdního materiálu a druh potravy. Zaznamenávána byla také inkubace (sezení na vejcích), rovnání vajec, krmení mláďat, také zda došlo ke krmivému chování bez potravy nebo zda rodič sebere potravu mláděti a dá ji jinému. Dalšími zkoumanými faktory bylo požrání trusu, odnos trusu, zpěv dospělce v budce a zpěv dospělce mimo budku.

Chování druhého jedince

Zde se opakují kategorie z druhé části tabulky. Jestliže jsou během záznamu v budce přítomni oba dospělci, pak se tyto údaje zaznamenávají právě do této části tabulky pro druhého jedince.

Interakce mezi jedinci

V této části tabulky se analyzuje interakce mezi jedinci, tedy období, kdy během záznamu byli v budce přítomni oba jedinci. Zaznamenávána byla intenzita žadonění mláďat ve stupnici 1–5, kde 1 znamenala nejmenší intenzitu křiku, spící mláďata a 5 největší intenzita křiku. Na tuto kategorii neexistuje přesně stanovený předpis, jde pouze o osobní pocit analyzujícího. Další kategorií bylo předávání potravy nebo materiálu mezi rodiče, předávání v otvoru a komunikace mezi rodiče (např. dotýkání se zobáky)

Jiný důvod zapnutí kamery

Předposlední částí tabulky bylo nutno vysvětlit, z jakého důvodu se kamera zapnula (zda se tomu tak stalo) i přestože nebyl zaznamenán žádný pohyb pěvce. Prvním důvodem mohl být dospělec v otvoru, který zde mohl stát delší dobu. Dále pak mládě v otvoru, vetřelec v otvoru nebo samo spuštění. Kdy docházelo k nějaké nepravidelné chybě.

Ostatní hodnocení

Poslední skupina hodnocených charakteristik představovala počet mláďat v hnizdě a počet vajec v hnizdě. Dále nutnost determinace přinesené potravy, kvalitu nahrávaného videa na stupnici od 1 (nejlepší kvalita záznamu nebo zvuku) do 3 (nejhorší kvalita záznamu nebo zvuku) a doporučení videa pro propagační účely

(zajímavé chování). Zbývající dva sloupce sloužily pouze pro lepší orientaci hodnotitele a sice poznámky k chování a poznámky k záznamu.

5. Výsledky

5.1 Souhrnné výsledky

Celé hnízdění špačka obecného trvalo 64 dní. V rámci této práce bylo vyhodnoceno 62 dní (nezpracováno 10. a 11. 5.), celkem 7 083 video záznamů. Hnízdění špačků začalo 10. 3. a skončilo 12. 5., kdy mláďata budku opustila (Tab. 1). První vejce bylo sneseno 7. 4. a poslední vejce 10.4. Období inkubace trvalo 14 dní a bylo ukončeno dne 21. 4., kdy se vylíhlo první i poslední mládě (Obr. 14). Před vylíhnutím mláďat bylo hnízdo monitorováno po dobu 42 dnů (756 hodin). Výchova mláďat trvala 22 dní (zpracováno 20), celkem 3 870 video záznamů.

Samice snesla celkem čtyři vejce. Vylíhla se však pouze tři, poslední čtvrté mládě zůstalo v naprasklém vejci mrtvé a 24. 4. bylo z budky odstraněno. (Tab. 2)

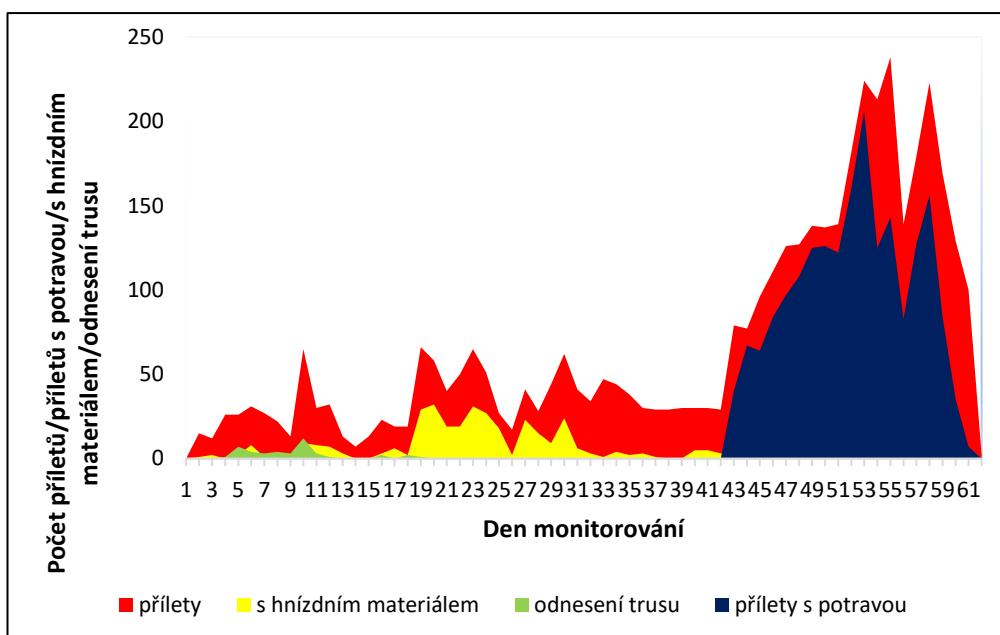
Tabulka 2: Základní biologická data zjištěná analýzou video záznamů hnízdění lokalizovaného ve Světlé nad Sázavou pro obě pohlaví dohromady.

	Počet	Průměr/den	SD
Období monitorování inkubace vajec	7. 4. - 20. 4. 2017		
Období monitorování výchovy mláďat	21. 4. - 12. 5. 2017		
Počet vajec	4		
Počet vylíhnutých mláďat	3		
Počet vyvedených mláďat	3		
Počet uhynulých mláďat	1		
Počet příletů během inkubace	517	36,9	9,8
Počet příletů s potravou během inkubace	1		
Počet příletů během výchovy mláďat	2 828	141,4	58,3
Počet příletů s potravou během výchovy mláďat	1 959	98	52,6
Počet odnesení trusu	824		

Z celkového počtu 7083 vyhodnocených záznamů bylo zaznamenáno 4 181 příletů rodičů do hnízda (59,0 %), z toho 1 960 příletů bylo s potravou (46,9 %), průměrně 103,1 (SD = 48,6) příletů denně a 4 108 odletů (58%). Během 14 dní

inkubace bylo zaznamenáno 517 příletů (12,4%), tj. průměrně 36,9 (SD = 9,8) příletů denně a 506 odletů, průměrně 36,1 (SD = 9,3) odletů za den. Z celkového počtu příletů bylo učiněno 2 828 (67,6 %) během výchovy mláďat, průměrně 141,4 (SD = 58,3) příletů denně a 2 803 odletů, průměrně tedy 140,2 (SD = 57,6) odletů denně. Rodiče trus odnesli celkem 824krát a ani jednou nebylo zaznamenáno, že by trus požrali. Za celé hnízdní období přinesla samice hnízdní materiál 209krát (61,1 %) a samec 133krát (38,9 %) (Obr. 9).

Obrázek 9. Celkový přehled hnízdních aktivit bez rozlišení pohlaví. Celkový počet příletů, příletů s potravou, příletů s hnízdním materiélem a odnesení trusu v hnizdě špačka obecného ve Světlé nad Sázavou v roce 2017. Počet příletů včetně příletů s potravou byl výrazně zintenzivněn 42. den monitorování, kdy došlo k vylíhnutí mláďat (21.4.). Pozn.: Chybí data ve dnech 10. a 11. 5.

5.2 Rozlišení pohlaví u dospělých jedinců

Na začátku hnizdění bylo určení pohlaví poměrně snadné. Samec byl oproti samičce kovově černě lesklý s výraznými barevnými skvrnami. Samice byla matná s bílým kropením. Nejlepším poznávacím znakem byl však zobák – samec ho měl sytě žlutý a samička matný, poměrně tmavý. Na konci hnízdní sezóny si však byla obě pohlaví velmi podobná. Samec už nebyl tak pestrobarevný, naopak se začal velmi podobat samici. Proto bylo posledních pár dní analyzování velmi obtížné určit pohlaví. Dalším poznávacím znakem byla duhovka dospělce. Samec ji měl jednobarevně černou a samice světlou s černým kroužkem uprostřed.

5.3 Aktivita a chování samice

5.3.1 Období stavby hnízda

Dne 10. 3. se v budce vyskytovaly sýkory, ty však svoji snahu o zahnízdění vzdaly, když se poprvé v budce objevila samice špačka obecného. Pohlaví jedinců bylo možné rozlišit celkem v 3 031 (72,5 %) příletů do budky. Samice byla zaznamenána celkem 2 398krát (79,1 %). Z počátku hnízdění, ještě před snesením prvního vejce, přilétla samice v průběhu 28 dní celkem 542krát, průměrně 19,4 (SD = 11,6) příletů denně a 526krát odlétla, průměrně 18,8 (SD = 11,2) odletů denně. 167krát přilétla s hnízdním materiélem, průměrně 5,8 příletů za den (SD = 6,7). Samice také čistila hnízdo a pravidelně odnášela trus z hnízda. Celkem bylo zaznamenáno 41 odletů s trusem jednoho z rodičů ještě před snesením vajec (Obr. 10).

5.3.2 Období inkubace vajec

Po snesení vajec se samice intenzivně věnovala inkubaci. Přilétla do hnízda celkem 410krát, průměrně 29,3 (SD = 8,7) denně (Tab. 3) a odlétla 401krát, průměrně 28,6krát (SD = 8,3) za den. První vejce snesla 7. 4. až okolo 11. hodiny dopolední. Během tohoto dne tedy inkubovala pouze 5,8 hodin. Z celkového počtu 231,1 hodin inkubace byl podíl samice na zahřívání vajec 217,6 hodin (94,2 %), to je průměrně 15,5 (SD = 3,5) hodin denně. V tomto počtu hodin je zaznamenávána také noční sezení na vejcích samice (Obr. 15). V průběhu inkubace vajec přilétla samice do hnízda s potravou pouze 1krát (Tab. 3). Také se v tomto období starala o hnízdo. S hnízdním materiélem přilétla celkem 42krát (Obr. 10 a 12).

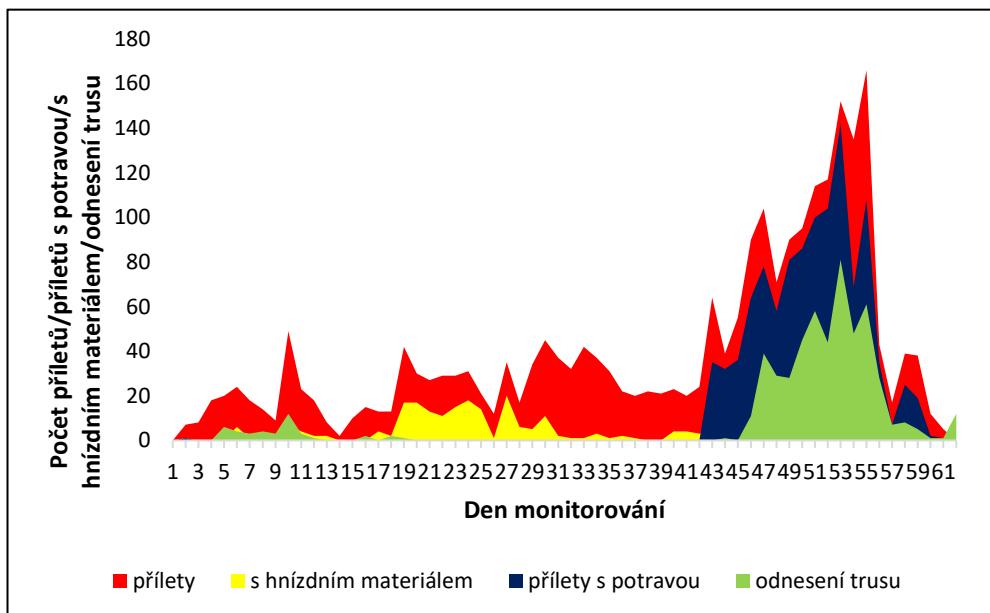
5.3.3 Období výchovy mláďat

První mládě se vylíhlo po 14 dnech inkubace 21. 4. okolo 11. hodiny dopolední. S potravou pro mládě přilétla právě samice. Již v následujících dvou hodinách se vylíhla další dvě mláďata. Během výchovy mláďat přilétla samice do hnízda celkem 1 446krát, průměrný počet příletů bez potravy během výchovy mláďat tak činil 72,3 za den (SD = 49,2), z toho přinesla potravu celkem 1 083krát, tj. průměrně 54,1krát (SD = 41,15) za den (Tab. 3). Odlétla celkem 1 454krát, průměrně 72,7 (SD = 43,3) odletů denně. Během výchovy mláďat odnesla jejich trus celkem 495krát (Obr. 10 a 13).

Tabulka 3: Základní biologická data chování samice zjištěná analýzou video záznamů hnízdění lokalizovaného ve Světlé nad Sázavou pro samici.

	Počet	Průměr/den	SD
Počet příletů během inkubace	410	29,3	8,7
Počet příletů s potravou během inkubace	1		
Počet příletů během výchovy mláďat	1 446	72,3	49,2
Počet příletů s potravou během výchovy mláďat	1 083	54,1	41,2

Obrázek 10. Celkový přehled hnízdních aktivit pro samici. Celkový počet příletů, příletů s potravou, příletů s hnízdním materiélem a odnesení trusu v hnizdě špačka obecného ve Světlé nad Sázavou v roce 2017. Pozn.: Chybí data ve dnech 10. a 11. 5.

5.4 Aktivita a chování samce

5.4.1 Období stavby hnízda

Aktivita samce byla oproti samici výrazně nižší. V období stavby hnízda přilétl do budky celkem 246krát, průměrně 8,8 (SD = 7,4) příletů denně a odlétl 233krát, průměrně 8,3krát (SD = 6,9). S hnízdním materiélem budku navštívil 106krát, průměrně 3,7 (SD = 4,4) příletů za den. Během stavby hnízda nebyl zaznamenán žádný odlet s trusem (Obr. 11). Samec se mimo jiné věnoval zpěvu, z celkového počtu 78 zaznamenaného zpěvu v budce, zpíval v období stavby hnízda nejčastěji a to 52krát (66,6 %).

5.4.2 Období inkubace vajec

Samec se stejně jako samice věnoval inkubaci, i když výrazně méně (v noci neinkuboval vůbec). V průběhu 14 dní inkubace se samec zdržel na vejcích 13,5 hodiny (5,8 %), tj. necelou hodinu denně ($SD = 0,8$). Mimo to na rozdíl od samice seděl na vejcích v kuse pouhých pár minut a následně budku opustil (Obr. 15). Během inkubace přilétl do hnizda celkem 102krát, průměrně 7,3 ($SD = 3,5$) příletů za den (Tab. 4). Odlétl 99krát, průměrně 7,1krát ($SD = 3,2$). S hnizdním materiélem přilétl do hnizda ve 27 případech, průměrně pouze 1,8 ($SD = 3,4$) příletů za den (Obr. 12). Ani během inkubace vajec nebyl u samce zaznamenán odlet s trusem (Obr. 11). Zpěv v budce byl zaznamenán celkem ve 13 případech (16,6 %).

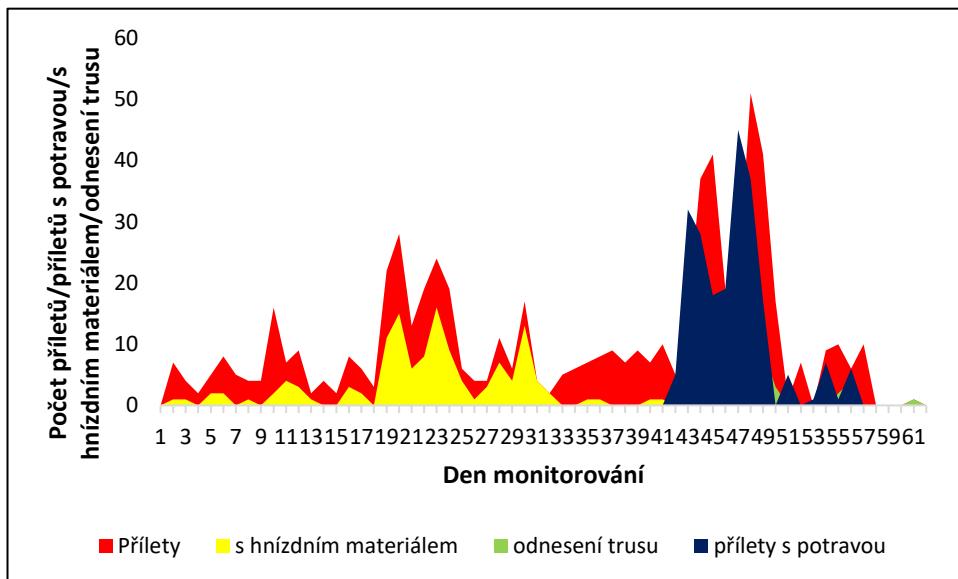
5.4.3 Období výchovy mláďat

Samec začal budku častěji navštěvovat až po vylíhnutí mláďat. Přilétl celkem 285krát, průměrně 14,3 ($SD = 16,0$) příletů denně a odletů bylo zaznamenáno celkem 267krát, průměrně 13,4 ($SD = 15$) odletů denně. Během výchovy mláďat přilétl samec s potravou celkem 221krát (77,5 % příletů z celkového počtu), průměrně 10,5krát ($SD = 14,1$) za den (Tab. 4). Samec se sice s menším podílem, ale přece zúčastnil na udržování budky v čistotě a tak 75 odletů učinil s trusem (Obr. 11 a 13). Stejně jako v předešlém období bylo zaznamenáno 13krát zpívání v budce (16,6 %).

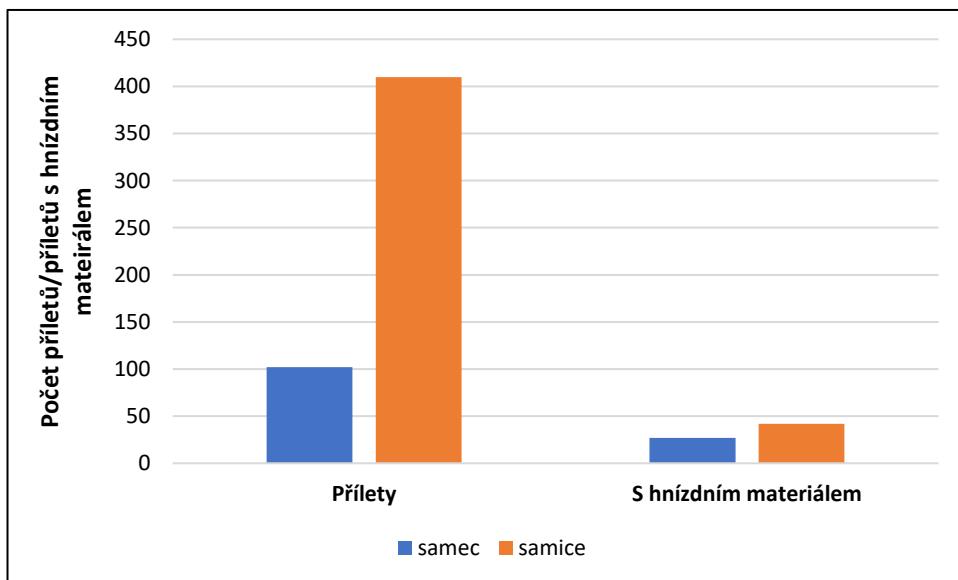
Tabulka 4: Základní biologická data chování samce zjištěná analýzou video záznamů hnizdění lokalizovaného ve Světlé nad Sázavou pro samce.

	Počet	Průměr/den	SD
Počet příletů během inkubace	102	7,3	3,5
Počet příletů s potravou během inkubace	0		
Počet příletů během výchovy mláďat	285	14,3	16
Počet příletů s potravou během výchovy mláďat	221	10,5	14,1

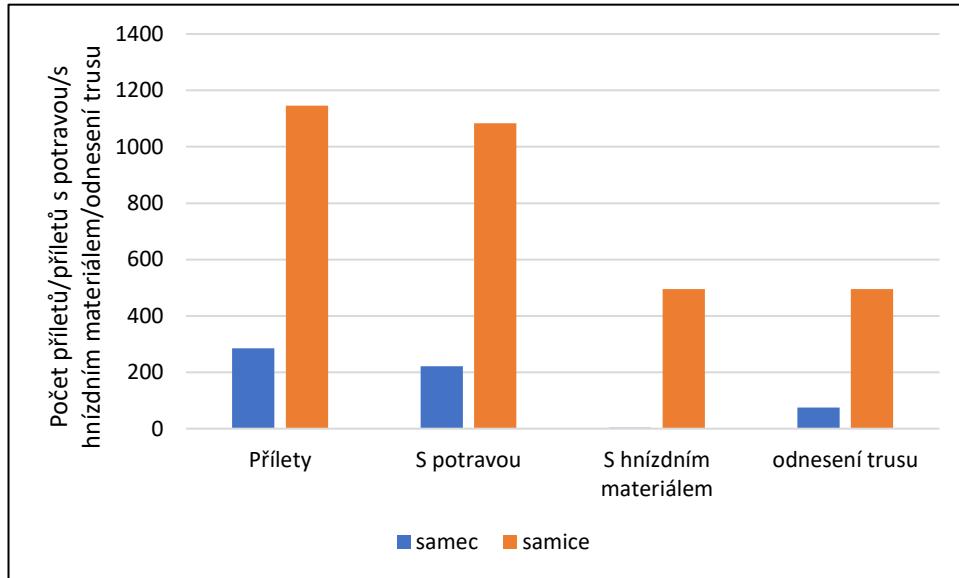
Obrázek 11. Celkový přehled hnízdních aktivit pro samce. Celkový počet příletů, příletů s potravou, příletů s hnízdním materiálem a odnesení trusu v hnízdě špačka obecného ve Světlé nad Sázavou v roce 2017. Pozn.: Chybí data ve dnech 10. a 11. 5.

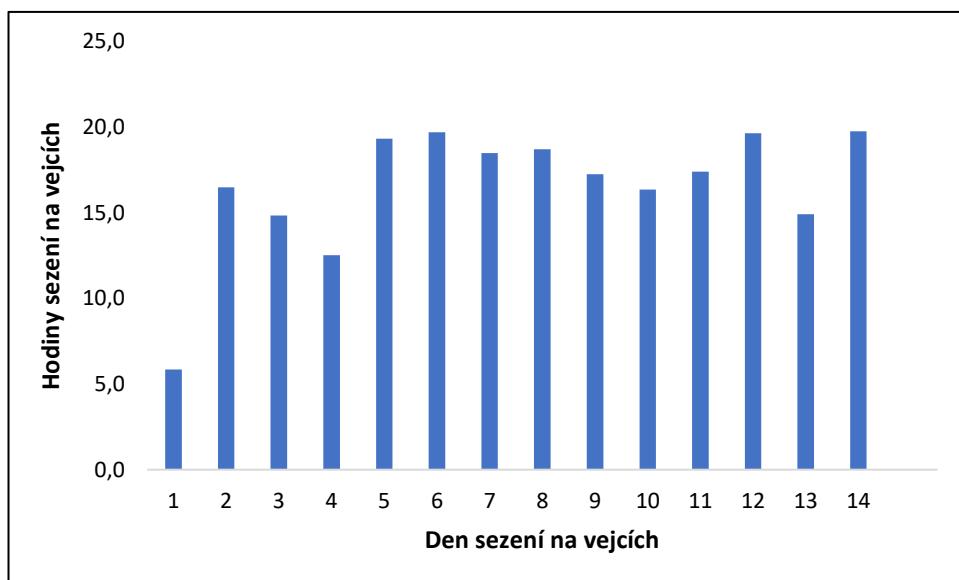
Obrázek 12. Poměr celkového počtu příletů mezi samcem a samicí a příletů s hnízdním materiálem za období inkubace (7. 4. – 20. 4.). Pozn.: v období inkubace neodnesl ani jeden z rodičů trus. S potravou přilétla pouze samice a to 1krát.

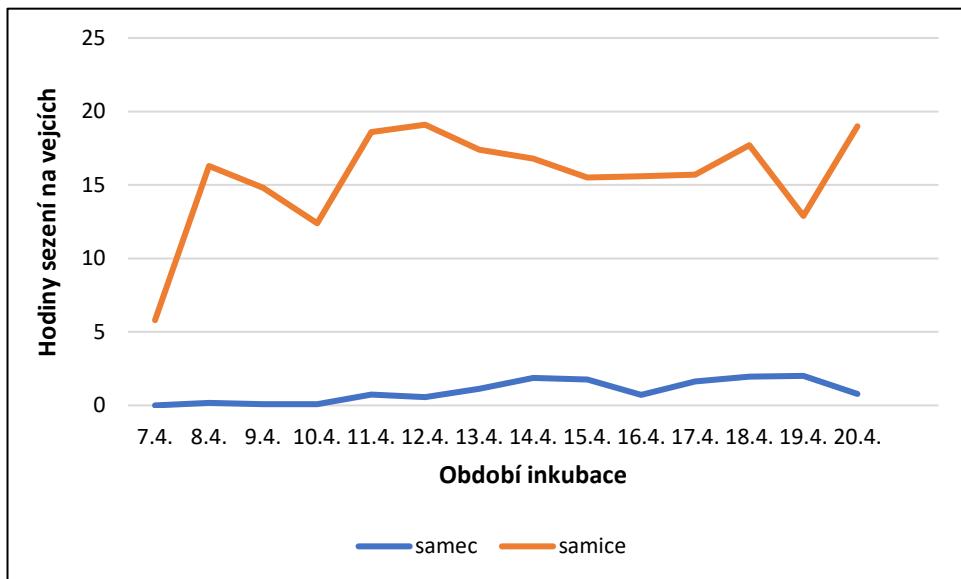
Obrázek 13. Poměr celkového počtu příletů mezi samcem a samicí, příletů s hnízdním materiálem, příletů s potravou a odnesení trusu v období výchovy mláďat (21. 4. – 12. 5.).
Pozn.: Chybí data ve dnech 10. a 11. 5.

Obrázek 14. Celkový počet hodin v průběhu jednotlivých dnů inkubace, které rodiče (nerozišeného pohlaví) špačka obecného strávili intenzivním zahříváním vajec v hnízdě ve Světlé nad Sázavou v roce 2017. Pozn.: 7. 4. (1. den) se první vejce vylíhlo okolo 11. hodiny, proto je zde značný pokles v inkubaci.

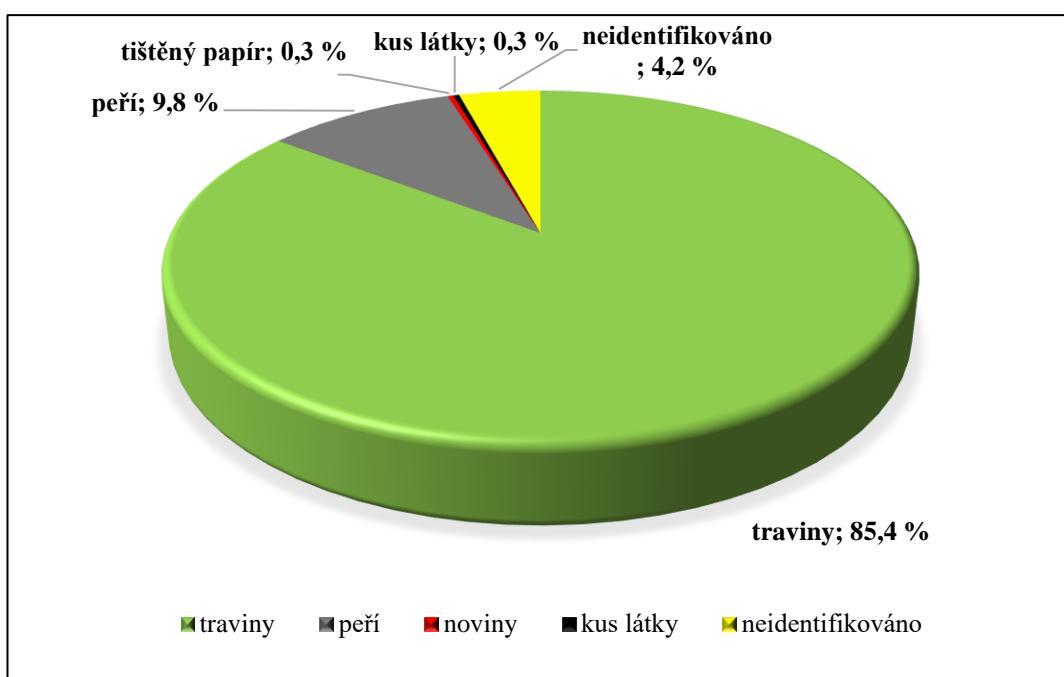
Obrázek 15. Poměr inkubace u samce a samice špačka obecného v hnízdě ve Světlé nad Sázavou v roce 2017. Pozn.: 7. 4. se první vejce vylíhlo okolo 11. hodiny dopolední, proto je zde značný pokles v inkubaci.

5.5 Struktura hnízdního materiálu

Špačci ke stavbě hnízda nejčastěji používali traviny a to v 85,4 % ($n = 305$). Dále nosili peří (9,8 %, $n = 35$), tištěný papír (0,3 %, $n = 1$) a kus látky (0,3 %, $n = 1$). U 15 příletů nebylo možné identifikovat hnízdní materiál (4,2 %) (Obr. 16).

Obrázek 16. Struktura hnízdního materiálu špačka obecného

5.6 Zajímavá pozorování

V průběhu vyhodnocování bylo zaznamenáno mnoho opakujících se chování, např. přinesení hnízdního materiálu do budky (Obr. 17) nebo odnesení trusu (Obr. 18), ale také zvláštní a zajímavá chování. Mezi tato zajímavá pozorování patřila návštěva vetřelce – vrabce domácího (*Passer domesticus*) (Obr. 19), odnesení skořápky samcem (Obr. 20) nebo naprasklé vejce (Obr. 21). Ve kterém byl ještě zpočátku zaznamenán pohyb, ale po pár dnech mládě zůstalo ve vejci mrtvé a bylo odstraněno z budky. Přinesení potravy mláďatům patřilo mezi typické chování. Ovšem omotání žížaly okolo zobáku jednoho z mláďat a jeho následné dušení bych hodnotila jako velmi zajímavé (Obr. 22).

Obrázek 17. Samec přináší hnízdní materiál do budky.

Obrázek 18. Samice odnáší trus mláďat.

Obrázek 19. Vetřelec (vrabec domácí) spolu s mláďaty v hnízdě špačka obecného.

Obrázek 20. Samec odnáší skořápku vejce.

Obrázek 21. Mrtvé mládě v naprasklému vejci.

Obrázek 22. Omotaná žížala okolo zobáku mláděte a přihlížející samice.

6. Diskuse

V předložené práci bylo hodnoceno hnízdění špačka obecného lokalizovaného v areálu Akademie Světlé nad Sázavou v roce 2017. Hlavním cílem práce bylo zkoumat aktivitu a chování samce a samice při stavbě hnizda, inkubace vajec a výchovy mláďat pomocí kamerového monitorování. Hodnocena byla aktivita zastoupena přílety do budky, včetně příletů s hnízdním materiélem a jeho struktura, odlety z budky, odnášení trusu, krmení mláďat, zpěv samce a zajímavé pozorování v budce. Bylo zjištěno, že aktivita samice byla výrazně vyšší než samce a oba rodiče se podíleli na inkubaci vajec, i když samec pouze z 5,8 %. Nejvyšší aktivita obou jedinců byla v období výchovy mláďat.

6.1 Aktivita jedinců

Pro srovnání aktivity jedinců stejného druhu špačka obecného (jedno analyzované hnízdění) lze zmínit výsledky z bakalářské práce Hradcové (2017). Autorka ve své práci hodnotila hnízdní pár, který vychovával celkem čtyři mláďata. Hnízdící pár vykonal průměrně 94 příletů za den, z toho 55 příletů s potravou a 25krát rodiče v průběhu dne odnesli trus. V hnizdě, které jsem analyzovala já, vykonali rodiče průměrně 141 příletů za den, z toho 98krát s potravou a 13 odletů s trusem. Navzdory výrazně vyšší aktivitě a vyššímu počtu příletů s potravou, rodiče v tomto hnizdě vychovali pouze tři mláďata. Je pravděpodobné, že tato mláďata byla v lepší fyzické kondici díky vyššímu frekvenci příletů rodičů s potravou.

6.2 Rozlišení pohlaví

Rozlišit pohlaví bylo možné pomocí několika specifických znaků. Samec byl černý, lesklý a jeho zobák byl sytě žlutý. Oproti tomu samice byla více kropenatá a matná, její zobák byl tmavší s černou barvou na špičce. S tímto znakem se shoduje Hammond (2007), který popisuje samce na jaře méně kropenatého než samici. Linz et al. (2007) uvádí na rozdíl od pozorování, že obě pohlaví mají jasně žlutý zobák. Dalším poznávacím znakem, který byl vypozorován až později, byla duhovka jedinců. Samec ji měl jednobarevně tmavou a samice světlou s černým kroužkem uprostřed. Davis (1959) v jeho výzkumu, při kterém zjišťoval věk špačka obecného, dokázal správně určit pohlaví u 97,3 % samců pomocí absence kroužku v oku a 98,8 % samic díky přítomnosti kroužku. Jirsík (1955) popisuje duhovku samce hnědošedou a samice více světlou se žlutým nádechem.

6.3 Struktura hnízdního materiálu a podíl rodičů na stavbě

Kloubec et al. (2015) uvádí, že hnízdo staví oba jedinci z větviček, slámy, kořínku a vnitřek vystýlají jemnou trávou, srstí a peřím. Podobnou strukturu jako Kloubec et al. (2015) zmiňuje Felix a Hísek (2011), kteří ale popisují pomoc samce samici pouze za občasnou. Pinxten et al. (2003) se ve své práci prováděné v Belgii zabýval reakcí samců na samice a tvrdí, že samci začali nosit hnízdní materiál do hnízda až poté, co byly do lokality uměle nasazeny samice. V předložené studii u sledovaného hnízda bylo zjištěno nejčastější nošení travin (85,4 %, n = 305), dále peří (9,8 %, n = 35), tištěného papíru (0,3 %, n = 1) a kusu látky (0,3 %, n = 1). V 15-ti případech (4,2 %) nebylo možné specifikovat materiál. Na stavbě hnízda se podíleli oba rodiče. Samice přinesla hnízdní materiál 209krát (61,1 %) a samec 133krát (38,9 %) za celé hnízdní období.

6.4 Inkubace vajec a výchova mláďat

Hnízdo obsahovalo 4 vejce. Velikost snůšky odpovídá rozmezí stanovené Smrčkem (1998) a Dierschkem (2009). Inkubace vajec trvala 14 dní, tedy v rozmezí vytyčeném Smrčkem (1998), ale nad průměrem (12-13 dní), který ze svých pozorování stanovil Kloubec et al. (2015). V inkubaci vajec se střídali oba jedinci, samice inkubovala v průměru 15,5 hodin denně (94,2 %) a samec pouze necelou hodinu denně (5,8 %). Linz et al. (2007) udává inkubaci vajec špačka obecného dlouhou 18 hodin denně a samice se na sezení vajec ve dne podílí ze 70 % a inkubuje také celou noc. Ze 4 vajec se vylíhla pouze 3 mláďata, to je pod průměrem, který udává Šťastný et al. (2011). Ve Světlé nad Sázavou výchova mláďat trvala 22 dní, to se shoduje s rozmezím, které udává Smrček (1998) a také Kloubec et al. (2015). Felix a Hísek (2011) popisují nošení potravy mláďatům oběma rodiči a když jsou mláďata starší s otevřenými zobáky se derou otvorem ven, stejně tak tomu bylo také v pozorovaném hnízdě.

7. Závěr

Hlavním cílem předložené práce bylo analyzovat údaje o hnízdní biologii špačka obecného kompletované chytrou ptačí budkou v rámci projektu Ptáci Online. A především se zaměřit na rozdílnost aktivity a chování samce a samice tohoto druhu. Hnízdo bylo lokalizováno v areálu Akademie ve Světlé nad Sázavou a celkem bylo v průběhu 62 dnů zpracováno 7 083 záznamů. Z celkového počtu 4 181 příletů bylo možné rozlišit pohlaví rodičů v 3 031 (72,5 %) případech. Stavba hnízda trvala jedincům 28 dní, inkubace vajec 14 dní a výchova mláďat byla zaznamenávána v průběhu 20 dní.

V období stavby hnízda přilétla samice do hnízda celkem 542krát, z toho s hnízdním materiélem 167krát (30,8 %). Oproti tomu samec přilétl 246krát a s hnízdním materiélem celkem 106krát (43,0 %). Struktura hnízdního materiálu se skládala z travin (85,4 %), peří (9,8 %), tištěného papíru (0,3 %) a kusu látky (0,3 %).

Inkubaci vajec se intenzivně věnovala především samice. Z celkové doby 231,1 hodin inkubace, byl její podíl sezení 217,6 hodin (94,2 %) a samce pouze 13,5 hodiny (5,8 %). Ze 4 vajec se vylíhla 3 mláďata, poslední mládě zůstalo v naprasklém vejci mrtvé.

Oba jedinci svoji návštěvu hnízda výrazně zvýšili v období výchovy mláďat. Samice do hnízda přilétla celkem 1 446krát, z toho s potravou 1 083krát (74,9 %). Samec přilétl 285krát a s potravou 221krát (77,5 %). Rodiče také čistili hnízdo tak, že odnášeli trus mláďat. Ke konci hnízdní doby bylo poměrně složité rozeznat od sebe pohlaví, proto několik údajů o aktivitě jedinců nemohlo být použito.

Předložená práce poukazuje na širokou pestrost údajů, které bylo možné získat pomocí tzv. chytré ptačí budky a dokazuje, že moderní technologie umožňují zcela nový rozdíl zkoumání hnízdní biologie ptáků, ale i ostatních živočichů. Projekt Ptáci Online přibližuje dění v přírodě nejenom vědcům, ale také široké veřejnosti, které může být jedním z prostředků pro zlepšení přístupu společnosti k ochraně přírody.

Závěrem lze konstatovat, že tato bakalářská práce mi přinesla mnoho užitečných poznatků při práci s biologickými daty, rozsáhlou databází, kontingenčními tabulkami, vyhledáváním literatury a psaním odborného textu.

8. Seznam literatury

- Bejček V., Šťastný K., 2001: Encyklopedie ptáků. 2. vyd., Rebo, Praha, 288 s.
- Bezzel E., König C., Keller E., Kremer B., Reichholz J. H., Sauer F., Schuchmann K. L., Sigl A., Witt R., 2003: Ptáci. Euromedia Group, Praha, 160 s.
- Bouchner M., 1997: Ptáci bez hranic. Granit, s.r.o., Praha, 160 s.
- Bürger P., Kloubec B., Pykal J., 2009: Atlas ptáků Šumavy a Novohradských hor. Karmášek, České Budějovice, 227 s.
- Cepák J., Klvaňa P., Škopek J., Schröpfer L., Jelínek M., Hořák D., Formánek J., Zárybnický J., 2008: Atlas migrace ptáků České a slovenské republiky. Aventium s.r.o., Praha, 608 s.
- Davis D. E., 1959: The sex and Age Structure of Roosting Starlings. *Ecology*, 40, Wiley on behalf of the Ecological Society of America, 136-139. DOI: 10.2307/1929931
- Dierschke V., překlad: Robovský J., 2009: Ptáci. Euromedia group, Praha, 256 s.
- Felix J., Hísek K., 2011: Ptáci Zahrad a polí – Luk, lesů a hor, Mokřadů a vod – Mořských pobřeží. Aventium, Praha, 336 s.
- Formánek J., 2017: Hnízda pěvců České republiky. Academia, Praha, 207 s.
- Gibson K. F., Williams T. D., 2017: Intraclutch egg size variation is independent of ecological context among years in the European Starling *Sturnus vulgaris*. *Journal of Ornithology* 158:1099-1110. DOI: 10.1007/s10336-017-1473-4
- Gwinner H., Berger S., 2005: European starlings: nestling condition, parasites and green nest material during the breeding season. *Journal of Ornithology*, 146: 365-371. DOI: 10.1007/s10336-005-0012-x
- Hagemeijer E. J. M., Blair M. J., [eds], 1997: The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T & AD POYSER, London, 903 s.
- Hammond N., 2006: Ptáci – příručka k určování. Svojtka & Co., s.r.o., Praha, 176 s.

Hradcová K., 2017: Struktura potravy sýkory koňadry (*Parus major*) a špačka obecného (*Sturnus vulgaris*), nepublikováno, Dep.: Česká zemědělská univerzita v Praze.

Jirsík J., 1955: Naši pěvci, část I. Československá akademie věd, Praha, 375 s.

Kloubec B., Hora J., Šťastný K., [eds] 2015: Ptáci jižních Čech. Jihočeský kraj, České Budějovice, 640 s.

Kuranov B. D., 2009: Nest biology of urban population of cavity-nesting birds. Conterporary problems of ekology 2: 240-247. DOI: 10.1134/S1995425509030138

Linz G. M, Homan H. J, Gaulker S. M, Penry L. B, Bleier W. J, 2007: European starlings: a review of an invasive species with far-reaching impacts. Managing Vertebrate Invasive Species. Paper 24: 378-386

Martinec V., Martinec P., 2006: Zateplování budov – nové prostředí ptačí kolonizace. Živa 6: 275-276.

Mazgajski T. D., 2013: Nest site preparation and reproductive output of the European Starling (*Sturnus vulgaris*). Avian Biology Research 6: 119-126.

Pikula J., Beklová M., Pikula J., 2004: Určování ptáků České republiky v přírodě. Agrospoj, Praha, 399 s.

Pinxten R., Eens M., Van Elsacker L. & Verheyen R.F., 1989: An extreme case of polygyny in the European Starling *Sturnus Vulgaris* L. Bird study, 36:1, 45-48, DOI: 10.1080/00063658909477001

Pinxten R., De Ridder E., Eens M., 2003: Female presence affects male behavior and testosterone levels in the European starling (*Sturnus vulgaris*). Hormones and Behavior 44 (2): 103-109, DOI: 10.1016/S0018-506X(03)00120-X

Smrček M., 1998: Exotičtí pěvci celého světa, Brázda, s.r.o., Praha, 168 s.

Specht R., 2007: Vtáky našich záhrad. Agentúra Cesty, 61 s.

Straassová V., Lieckfeld C. P., 2005: Zpěvní ptáci – průvodce naší přírodou. Pavel Dobrovský – BETA, Praha, 94 s.

- Straußová D., 2015: Ptáci našich zahrad v životní velikosti. Grada, Praha, 112 s.
- Šťastný K., 2000: Přírodou za ptáky. Brio, Praha, 95 s.
- Šťastný K., Drchal K., 1984: Naši pěvci. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 176 s.
- Šťastný K., Bejček V., Vašák P., 2002: Svět zvířat VI – Ptáci (3). Albatros, Praha, 150 s.
- Šťastný K., Bejček V., Hudec K., 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001-2003. Aventinum, Praha, 464 s.
- Šťastný K., Hudec K. et al. 2011: Fauna ČR. Ptáci III/2. 2., přeprac. a dopl. vyd. Academia, Praha, 540 s.
- Veselovský Z., 2001: Obecná ornitologie. Academia, Praha, 358 s.
- Zárybnická M., Kubizňák P., Šindelář J., Hlaváč V., Fisher D., 2016: Smart nest box: a tool and methodology for monitoring of cavity-dwelling animals. Methods in Ecology and Evolution. 7(4) 483-492 DOI: 10.1111/2041-210X.12509. ISSN 2041210x.
- Zárybnická M., Sklenicka P., Tryjanowski P., 2017: A Webcast of Bird Nesting as a State-of-the-Art Citizen Science. PLOS Biology: 15(1), e2001132-. DOI: 10.1371/journal.pbio.2001132. ISSN 1545-7885.
- Zasadil P., [ed] 2001: Ptačí budky a další způsoby zvyšování hnízdních možností ptáků. Ústřední výkonná rada ČSOP, Praha, 136 s.

9. Přílohy

Příloha 1: ukázkové vyplnění analyzovaná tabulky – význam hodnot převedený do textu:
dne 22. 4. 2017 v 17:35:58 byl spuštěn záznam kamery, teplota uvnitř budky je 9,75 °C,
venkovní teplota je 9,25 °C a index světla 1403 (čidlo světla pravděpodobně rozbité).

Řídící jednotka	Druh	Rok	Den	Měsíc	Hodina	Minuta	Sekunda	Teplo- ta uvnitř	Teplota venku	Světlo
134624	špaček obecný	2017	22	4	17	35	58	9,75	9,25	1403

Příloha 2: ukázkové vyplnění analyzované tabulky – význam hodnot převedený do textu:
během záznamu nepřilétl do budky druhý jedinec a mláďata měla 3. stupeň žadonění.

Oba rodiče v budce	Intenzita žadonění mláďat	Předávání potravy mezi rodiče	Předávání materiálu mezi rodiče	Předávání v otvoru	Komunikace mezi rodiči bez potravy
0	3	0	0	0	0

Příloha 3: ukázkové vyplnění analyzované tabulky – význam hodnot převedený do textu:
během záznamu byla v budce 3 mláďata, ke spuštění kamery nedošlo kvůli
dospělci/mláděti/vetřelci v otvoru ani samospuštěním.

Počet mláďat	Počet vajec	Přikrytí snůšky	Dospělec v otvoru	Mládě v otvoru	Vetřelec v otvoru	Samospuštění
3	0	0	0	0	0	0

Příloha 4: ukázkové vyplnění analyzované tabulky – význam hodnot převedený do textu:
během záznamu nebyla přinesena potrava, která by potřebovala podrobnější determinaci,
kvalita snímku je průměrná.

Nutná determinace potravy	Kvalita snímku	Doporučit video	Poznámka k chování	Poznámka k záznamu
0	2	0	0	0

Jedinec v budce	Přílet	Odlet	Timeout	S potravou	Druh potravy	S hnězdním materiálem	Druh materiálu	Inku-bace	Rov-nání vajec	Krmné ní	Krmivé chování bez potravy	Sebere potravu mláděti a dá jinému	Odnáší trus	Sní trus	Zpěv dos-pělce v budce	Zpěv mimo budku
0	2	0	0	1	Pa-vouk	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0

Příloha 1: Ukázkové vyplnění analyzované tabulky – význam hodnot převedený do textu: samice přilétla do budky s potravou (pavoukem), během záznamu proběhlo krmení naopak nedošlo k inkubaci ani péči o mláďata či zpěvu, před ukončením záznamu samice budku neopustila.

Příloha 6: Výsledná tabulka hodnocení samice. Čas (příletu, odletu, východu a západu Slunce, délky noci) přepočítán na setinnou soustavu.

	10.3.	11.3.	12.3.	13.3.	14.3.	15.3.	16.3.	17.3.	18.3.	19.3.	20.3.	21.3.	22.3.	23.3.	24.3.	25.3.	26.3.	27.3.	28.3.	
první denní aktivity																				
přílet		7,39	7,40												6,95	7,29	7,09	7,83	6,73	
odlet				6,94	6,71	6,74	6,66	6,50	7,70	6,57	6,60						6,33		6,626	
teplota uvnitř		4,75	0,25	3,75	4,75	6,5	3,75	2,75	7,25	5,25	10,75	6	7,75	7,5	8	1,75	1,5	0	3,25	
teplota venku		4,25	0,5	2,25	3,75	5,75	3,25	2,25	7	4,5	10,25	6,25	7,5	7	7,75	1	1,75	0,25	2,5	
světelná intenzita		275	335	192	180	201	195	184	275	178	180	245	248	277	301	180	282	272	199	
poslední denní aktivity																				
přílet		19,20	19,12	19,31	19,47	19,35	19,38	19,20	19,19	19,32						19,56		19,57	19,70	
odlet												11,82	12,72	9,61	7,69			9,73		10,27
teplota uvnitř		9,75	1,75	8,75	11,5	11	13,25	15,25	9,25	11	13,25	13,25	6,25	7	9,75	7,75	10	15	15,3	
teplota venku		8,25	1,75	8,25	10,8	11	13	15	9	10,5	12,5	12,75	6,25	7	9,5	6,25	10,3	14,25	12,8	
světelná intenzita		248	1041	242	227	236	225	219	235	219	111	1835	327	341	229	1864	227	202	3222	
celý den																				
celkový počet příletů	0	7	8	18	20	24	18	14	9	49	23	18	8	2	10	15	13	13	42	
celkový počet odletů	0	6	7	18	18	25	18	16	8	46	23	18	8	2	9	16	12	12	42	
celkový počet příletů s potravou	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
celkový počet příletů s hnízd.mat.	0	1	0	0	0	6	1	1	0	7	4	2	2	0	0	0	4	2	17	
celkový počet odnesení trusu	0	0	0	0	6	4	3	4	3	12	3	1	0	0	0	2	0	2	1	
celkový počet požrání trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
časové období záznamu v hodinách	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22		
celkový počet hodin monitorování	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	
východ Slunce	6,52	6,48	6,45	6,42	6,38	6,35	6,30	6,27	6,23	6,20	6,15	6,12	6,08	6,05	6,02	5,97	5,93	5,9	5,87	
západ Slunce	18,3	18,07	18,1	18,12	18,2	18,18	18,2	18,23	18,3	18,28	18,32	18,33	18,37	18,4	18,4	18,5	18,5	18,5	18,53	
délka noci	12,48	12,42	12,35	12,3	12,2	12,17	12,1	12,03	12	11,917	11,83	11,78	11,72	11,65	11,6	11,5	11,5	11,4	11,3	
počet vajec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
počet mláďat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
doba inkubace	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		

	29.3.	30.3.	31.3.	1.4.	2.4.	3.4.	4.4.	5.4.	6.4.	7.4.	8.4.	9.4.	10.4.	11.4.	12.4.	13.4.	14.4.	15.4.	16.4.
první denní aktivita																			
přílet	6,63	6,85	6,62		6,39	6,57		6,71											
odlet				5,98			5,94		6,16	6,63	6,57	6,22	6,13	6,15	6,19	6,40	6,29	6,03	5,95
teplota uvnitř	3,75	13,25	6	9,75	8	13,25	11,8	9,25	6,25	8	10,75	10,8	7	9,5	8,5	11,5	10,3	10,5	7,75
teplota venku	4,25	13	6,5	9	8,5	13	10,3	8,75	5,5	7,25	10	9,5	6,5	9	7,75	10,5	9,5	9,5	7,25
světelná intenzita	262	263	301	187	224	195	155	241	175	218	247	174	214	188	202	185	202	179	184
poslední denní aktivita																			
přílet			19,81			19,01		19,81	19,85	19,74	19,85	20,02	19,29	20	19,99	19,89	20,18	20,00	20,23
odlet	12,09	10,17		9,67	18,95		19,18												
teplota uvnitř	25,75	17,25	18,5	15,8	22	11,75	13,8	13,8	9	9,25	14,75	18,3	23,5	11,8	15	14	14	13,8	10,8
teplota venku	23,75	16,25	18,3	15	21,75	11,75	13,3	12,8	8,75	8,75	13,75	18	22,8	11	14,5	12,8	13,5	13,3	10
světelná intenzita	3129	2820	177	2990	475	239	219	176	202	187	178	180	284	180	182	180	173	180	164
celý den																			
celkový počet příletů	30	27	29	29	31	21	12	35	17	34	45	37	32	42	37	31	22	20	22
celkový počet odletů	30	25	25	30	32	20	13	31	16	33	43	37	30	41	37	30	21	21	21
celkový počet příletů s potravou	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
celkový počet příletů s hnízd.mat.	17	13	11	15	18	14	1	20	6	5	11	2	1	1	3	1	2	1	0
celkový počet odnesení trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
celkový počet požrání trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
časové období záznamu v hodinách	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	
celkový počet hodin monitorování	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
východ Slunce	5,83	5,78	5,75	5,72	5,68	5,63	5,60	5,57	5,53	5,50	5,47	5,42	5,38	5,35	5,32	5,28	5,25	5,22	5,18
západ Slunce	18,55	18,58	18,62	18,63	18,67	18,68	18,72	18,75	18,77	18,80	18,82	18,85	18,88	18,90	18,93	18,95	18,98	19,02	19,03
délka noci	11,283	11,2	11,1	11,1	11,02	10,95	10,9	10,8	10,8	10,7	10,65	10,6	10,5	10,5	10,4	10,3	10,3	10,2	10,2
počet vajec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	4	4	4	4	4	4	
počet mláďat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
doba inkubace	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5,84	16,32	14,8	12,4	18,6	19,1	17,4	16,8	15,5

	17.4.	18.4.	19.4.	20.4.	21.4.	22.4.	23.4.	24.4.	25.4.	26.4.	27.4.	28.4.
první denní aktivita												
přílet												
odlet	6,10	6,56	6,15	6,34	6,39	5,89	5,72	5,66	5,42	5,92	5,80	5,93
teplota uvnitř	7	5,75	2,75	3,5	3,25	11,25	6,25	6,25	5,5	8,5	7,5	5,75
teplota venku	5,75	5	2,25	3	2,25	10,75	5,75	5,75	5,5	7,25	6,25	4
světelná intenzita	300	261	233	314	303	184	191	183	174	160	264	186
poslední denní aktivita												
přílet	19,91	19,87	20,2	20,24	20,10	20,23	20,11	20,45	20,36	19,80	20,24	
odlet												19,13
teplota uvnitř	8,5	5,25	5,25	8	13,5	8,5	8,75	15,3	15,3	9,75	11,75	9,25
teplota venku	7,5	4,75	4,5	6,75	12,25	8	8,25	14,5	14	7,75	9,5	7,5
světelná intenzita	200	222	200	193	190	188	192	165	163	197	171	283
celý den												
celkový počet příletů	21	23	20	24	64	39	55	90	104	71	90	95
celkový počet odletů	21	23	19	24	61	43	55	91	107	73	91	96
celkový počet příletů s potravou	0	0	0	0	35	32	36	64	78	58	81	86
celkový počet příletů s hnízd.mat.	0	4	4	3	4	1	2	2	4	0	1	0
celkový počet odnesení trusu	0	0	0	0	0	1	0	11	39	29	28	45
celkový počet požrání trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
časové období záznamu v hodinách	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22
celkový počet hodin monitorování	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
východ Slunce	5,15	5,10	5,07	5,03	5,00	4,97	4,93	4,90	4,87	4,85	4,82	4,78
západ Slunce	19,07	19,08	19,12	19,15	19,17	19,20	19,22	19,25	19,28	19,30	19,33	19,35
délka noci	10,083	10,02	9,95	9,88	9,833	9,767	9,72	9,65	9,58	9,55	9,483	9,43
počet vajec	4	4	4	4	1	1	0	0	0	0	0	0
počet mláďat	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3	3	3
doba inkubace	15,75	17,67	12,9	19	0	0	0	0	0	0	0	0

	29.4.	30.4.	1.5.	2.5.	3.5.	4.5.	5.5.	6.5.	7.5.	8.5.	9.5.	12.5.
první denní aktivita												
přílet	6,19	5,60		8,26	5,34	5,33	7,64	5,86	5,46	5,41	11,26	
odlet			5,25									
teplota uvnitř	6,75	9,75	8,25	12,8	8,75	17	15,3	16,5	13,5	12	13,25	
teplota venku	4	8	7,75	10,3	7	14	12,8	13,8	12,5	9,25	11,25	
světelná intenzita	287	181	165	496	169	145	217	165	124	139	1553	
poslední denní aktivita												
přílet		20,54										
odlet	20,17		20,14	20,60	19,14	20,63	20,56	19,17	20,35	19,80	18,04	
teplota uvnitř	15,25	15	16,8	18,5	20,75	19	18	23,3	19,3	14,75	14,75	
teplota venku	12,25	13,5	15,8	16,8	18,25	16,75	15,5	22	17,8	13,5	11,75	
světelná intenzita	169	165	213	136	337	133	116	636	119	115	606	
celý den												
celkový počet příletů	114	117	152	135	166	43	17	39	38	12	5	0
celkový počet odletů	115	115	153	137	164	43	17	37	38	12	6	0
celkový počet příletů s potravou	100	104	142	69	108	35	7	25	19	2	1	0
celkový počet příletů s hnízd.mat.	1	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
celkový počet odnesení trusu	58	44	81	48	61	28	7	8	5	1	1	0
celkový počet požrání trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
časové období záznamu v hodinách	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22
celkový počet hodin monitorování	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
východ Slunce	4,75	4,72	4,68	4,65	4,63	4,60	4,57	4,53	4,52	4,48	4,45	4,38
západ Slunce	19,38	19,42	19,43	19,47	19,48	19,52	19,53	19,57	19,60	19,62	19,65	19,72
délka noci	9,3667	9,3	9,25	9,18	9,15	9,083	9,03	8,97	8,92	8,867	8,8	8,67
počet vajec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
počet mláďat	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	0
doba inkubace	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Příloha 7: Výsledná tabulka hodnocení samce. Čas (příletu, odletu, východu a západu Slunce, délky noci) přepočítán na setinnou soustavu.

	10.3.	11.3.	12.3.	13.3.	14.3.	15.3.	16.3.	17.3.	18.3.	19.3.	20.3.	21.3.	22.3.	23.3.	24.3.	25.3.	26.3.	27.3.	28.3.
první denní aktivity																			
přílet		8,06	8,24		7,44	7,79	7,33	7,31	7,84	6,93	7,26	7,12	8,09	8,43	9,09	7,03	7,16	6,86	6,64
odlet				6,89															
teplota uvnitř	4,5	0	4	3,5	7	2,75	1,75	7,25	4,25	10,25	6,5	7,5	7,25	8	1	1,5	0	2	
teplota venku	4,5	0,25	2,25	3,25	6,75	2,5	2,25	7	4	9,75	6,5	7,25	7	8	1	1,75	0,25	2,5	
světelná intenzita	486	2203	164	347	373	266	230	296	267	314	256	303	501	437	242	298	245	289	
poslední denní aktivity																			
přílet			19,12																
odlet		19,16		19,14	9,49	9,90	9,69	18,89	8,98	10,58	10,40	10,63	8,31	10,88	10,03	9,63	9,85	9,53	18,87
teplota uvnitř	9,75	6,5	9,25	7,25	8	8,5	15,5	7	7,75	11,75	12,25	7,25	8,5	8,25	7,25	9,5	6,5	22,5	
teplota venku	8,25	6,25	8,5	6,5	7,75	7,5	15,5	6,75	7	11,25	11,75	7	8,5	8,25	5,5	8,25	5,75	22,5	
světelná intenzita	170	263	203	2711	463	3001	194	554	2416	1137	1844	318	935	919	2580	2473	2324	523	
celý den																			
celkový počet příletů	0	7	4	2	5	8	5	4	4	16	7	9	2	4	2	8	6	3	22
celkový počet odletů	0	6	3	3	4	7	5	4	4	15	7	9	2	4	2	7	7	3	23
celkový počet příletů s potravou	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
celkový počet příletů s hnízdn.materiálem	0	1	1	0	2	2	0	1	0	2	4	3	1	0	0	3	2	0	11
celkový počet odnesení trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
celkový počet požrání trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
časové období záznamu v hodinách	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	
celkový počet hodin monitorování	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	
východ Slunce	6,52	6,48	6,45	6,42	6,38	6,35	6,30	6,27	6,23	6,20	6,15	6,12	6,08	6,05	6,02	5,97	5,93	5,9	5,87
západ Slunce	18,3	18,07	18,1	18,12	18,15	18,18	18,2	18,23	18,25	18,28	18,32	18,33	18,37	18,4	18,42	18,45	18,47	18,5	18,53
délka noci	12,48	12,42	12,35	12,30	12,23	12,17	12,10	12,03	11,98	11,92	11,83	11,78	11,72	11,65	11,60	11,52	11,47	11,40	11,33
počet vajec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
počet mláďat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
doba inkubace	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	29.3.	30.3.	31.3.	1.4.	2.4.	3.4.	4.4.	5.4.	6.4.	7.4.	8.4.	9.4.	10.4.	11.4.	12.4.	13.4.	14.4.	15.4.	16.4.
první denní aktivita																			
přílet	6,72	7,48	6,93	6,52	6,34	7,26	8,24	7,36	9,49	8,19	6,96	6,80	13,24	7,01	8,01	9,50	6,83	6,27	5,98
odlet																			
teplota uvnitř	4	13	5,75	8,75	8	13,75	10,5	9,5	7,25	6,75	11	11,25	31	9	9	11,75	10,5	10,25	8
teplota venku	4,25	13	6,25	8,75	8,5	13,5	10	9	6,75	6,5	10,25	9,5	27,75	8,5	8	11	9,5	9,5	7,5
světelná intenzita	284	507	352	250	213	439	929	286	2299	481	205	308	2181	947	579	1794	361	218	206
poslední denní aktivita																			
přílet		9,44																	
odlet	9,47		19,17	19,27	17,95	11,32	18,56	11,66	19,12	18,70	17,05	13,20	15,02	16,79	17,62	17,54	16,13	18,50	17,48
teplota uvnitř	10,5	15,5	20,25	21,5	23,25	16,5	14,5	10,25	9,75	8,75	15,25	26,75	32	13,25	17,5	15,25	17,25	14,5	11,75
teplota venku	10	15,25	20	21,5	23	16,25	14	9,75	9,5	8,5	14,75	23,25	29,75	12,5	16,25	14,25	15,75	14	11
světelná intenzita	2513	2409	401	314	2103	2155	613	1177	382	343	365	1375	2362	1569	850	1412	1763	442	1672
celý den																			
celkový počet příletů	28	13	19	24	19	6	4	4	11	6	17	4	2	5	6	7	8	9	7
celkový počet odletů	25	12	17	23	16	6	4	4	11	6	15	4	2	5	6	9	8	8	6
celkový počet příletů s potravou	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
celkový počet příletů s hnízdn.materiálem	15	6	8	16	9	4	1	3	7	4	13	4	2	0	0	1	1	0	0
celkový počet odnesení trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
celkový počet požrání trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
časové období záznamu v hodinách	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22
celkový počet hodin monitorování	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
východ Slunce	5,83	5,78	5,75	5,72	5,68	5,63	5,60	5,57	5,53	5,50	5,47	5,42	5,38	5,35	5,32	5,28	5,25	5,22	5,18
západ Slunce	18,55	18,58	18,62	18,63	18,67	18,68	18,72	18,75	18,77	18,80	18,82	18,85	18,88	18,90	18,93	18,95	18,98	19,02	19,03
délka noci	11,28	11,20	11,13	11,08	11,02	10,95	10,88	10,82	10,77	10,70	10,65	10,57	10,50	10,45	10,38	10,33	10,27	10,20	10,15
počet vajec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	4	4	4	4	4	4	4
počet mláďat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
doba inkubace	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,17	0,08	0,078	0,73	0,56	1,12	1,876	1,75	0,714

	17.4.	18.4.	19.4.	20.4.	21.4.	22.4.	23.4.	24.4.	25.4.	26.4.	27.4.	28.4.
první denní aktivity												
přílet	7,13	6,98	6,77	9,20	8,90	5,94	6,20	7,37	6,41	6,48	6,25	6,91
odlet												
teplota uvnitř	7,5	6	3	4,75	6,25	11,5	6,5	6,75	6	7,75	8,25	5,75
teplota venku	6	5,25	2,25	4	5,5	10,75	5,75	6	6	7	6	4,25
světelná intenzita	381	358	267	1925	2828	199	278	1407	604	198	223	331
poslední denní aktivity												
přílet												
odlet	19,52	19,53	19,75	17,98	19,34	19,65	19,77	19,34	18,62	19,70	18,79	17,95
teplota uvnitř	8,5	6	5,25	8,5	13,75	8,75	9	18	17,5	9,5	12	8,5
teplota venku	7,5	5,25	4,75	7,75	13	8,25	8,5	16,75	16,5	7,75	10,25	7
světelná intenzita	235	190	243	960	303	279	276	584	498	199	289	269
celý den												
celkový počet příletů	9	7	10	5	15	37	41	19	20	51	41	17
celkový počet odletů	9	7	10	4	16	33	36	19	20	48	39	17
celkový počet příletů s potravou	0	0	0	0	5	32	28	18	19	45	37	17
celkový počet příletů s hnízdn.materiálem	0	1	1	0	0	0	1	0	0	2	0	0
celkový počet odnesení trusu	0	0	0	0	0	0	0	4	6	23	23	9
celkový počet požrání trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
časové období záznamu v hodinách	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22
celkový počet hodin monitorování	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
východ Slunce	5,15	5,10	5,07	5,03	5,00	4,97	4,93	4,90	4,87	4,85	4,82	4,78
západ Slunce	19,07	19,08	19,12	19,15	19,17	19,20	19,22	19,25	19,28	19,30	19,33	19,35
délka noci	10,08	10,02	9,95	9,88	9,83	9,77	9,72	9,65	9,58	9,55	9,48	9,43
počet vajec	4	4	4	4	1	1	0	0	0	0	0	0
počet mláďat	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3	3	3
doba inkubace	1,64	1,96	2,01	0,78	0	0	0	0	0	0	0	0

	29.4.	30.4.	1.5.	2.5.	3.5.	4.5.	5.5.	6.5.	7.5.	8.5.	9.5.	12.5.
první denní aktivita												
přílet	6,52	7,39	-	12,11	6,23	7,70	8,48	-	-	-	-	-
odlet			-					-	-	-	-	-
teplota uvnitř	6,5	9,25		21	9,25	17,5	15,25					
teplota venku	4,25	8,25		18,75	7,5	14,25	13					
světelná intenzita	571	1519		1703	524	316	175					
poslední denní aktivita												
přílet			-					-	-	-	-	-
odlet	6,53	10,11	-	16,00	17,19	12,49	9,96	-	-	-	-	-
teplota uvnitř	6,5	15,25		21,75	23,5	20,75	14,75					
teplota venku	4,25	13,75		19,5	22	18	13,5					
světelná intenzita	560	2195		1722	677	1273	1067					
celý den												
celkový počet příletů	1	7	0	9	10	6	11	0	0	0	0	0
celkový počet odletů	1	7	0	5	10	6	11	0	0	0	0	0
celkový počet příletů s potravou	0	5	0	1	7	1	6	0	0	0	0	0
celkový počet příletů s hnízdn.materiélem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
celkový počet odnesení trusu	0	3	0	0	0	2	4	0	0	0	1	0
celkový počet požrání trusu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
časové období záznamu v hodinách	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22	4 - 22
celkový počet hodin monitorování	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
východ Slunce	4,75	4,72	4,68	4,65	4,63	4,60	4,57	4,53	4,52	4,48	4,45	4,38
západ Slunce	19,38	19,42	19,43	19,47	19,48	19,52	19,53	19,57	19,60	19,62	19,65	19,72
délka noci	9,37	9,30	9,25	9,18	9,15	9,08	9,03	8,97	8,92	8,87	8,80	8,67
počet vajec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
počet mláďat	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	0
doba inkubace	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0